

Náš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo ·

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV. / ŠTEVILKA 38

CELOVEC, DNE 22. SEPTEMBRA 1966

CENA 2.— ŠILINGA

Slovinci na Koroškem

III.

Ako bi želeli koroški Slovinci na podlagi manjšinskega zakona iz leta 1959 osnovnošolski razred s slovenskim učnim jezikom, bi se moralo zanj prijaviti vsaj 30 učencev. Tudi zaradi tega imamo na Koroškem le dvojezične šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom na prvih treh šolskih stopnjah ter s 4 urami slovenščine od 4. šolske stopnje dalje. Dvojezičnih šol, na katerih je vsaj 1 učenec prijavljen k dvojezičnemu pouku, je 70 — 80. K dvojezičnemu pouku je prijavljenih na Koroškem 1600 otrok. Poleg tega obiskuje še 100 otrok 4 ure slovenskega pouka na glavnih šolah južne Koroške. 110 dijakov in dijakinj je nadalje deležnih slovenskega pouka na celovškem učiteljski, trgovski šoli in trgovski akademiji ter klasični gimnaziji in v deškem semenišču na Tanzenbergu. Vendar je na vseh teh srednjih šolah učni jezik izključno nemščina.

Srednjo šolo s slovenskim učnim jezikom imamo na Koroškem eno, in sicer slovensko gimnazijo v Celovcu s 372 učenci. Na šoli poučuje 21 slovenskih profesorjev. Ravnatelj šole je dvorni svetnik dr. Joško Tischler.

Pri deželnem šolskem svetu v Celovcu obstoji poseben manjšinski šolski odelek s slovenskima nadzornikoma za slovenski pouk na dvojezičnih in glavnih šolah ter pouk na slovenski gimnaziji oziroma pouk slovenščine na ostalih srednjih šolah Koroške.

Vrhovni organizaciji koroških Slovencev sta Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij. Narodni svet zagovarja ureditev političnih, kulturnih, socialnih in gospodarskih prilik na osnovi krščanskih načel, Zveza slovenskih organizacij je socialistično usmerjena. Ko je bila podpisana leta 1955 avstrijska državna pogodba, se je začel sestajati od časa do časa koordinacijski odbor, v katerem sta obe organizaciji zastopani po štirih osebah. Veljavni so le soglasni sklepi, ki se po vsaki seji tudi protokolirajo. Vsa vprašanja v zvezi s členom 7 državne pogodbe, ki vsebujejo določila manjšinske zaščite, so predmet razgovorov v koordinacijskem odboru.

Vsaka politična organizacija ima svoje politično tedensko glasilo, Narodni svet »Náš tednik — Kronika«, Zveza slovenskih organizacij »Slovenski vestnik«. Koroški Slovinci imamo dve tiskarni, dve gospodinjstvi, svoje dijaške domove, 1 kmetijsko šolo, svoje verske, kulturne in gospodarske ustanove in udruženja. Jeseni pa bo otvoritev visokošolskega doma »Korotan« na Dunaju, ki ga gradi pater Ivan Tomažič.

S slovenskimi listami smo nastopili pri občinskih volitvah v 21 občinah. Pri volitvah v koroški deželni zbor leta 1965 se je zavzel Narodni svet za slovensko listo pod naslovom »Koroška volilna skupnost«. Zanj je bilo oddanih 4272 glasov. Za en deželnozborski mandat je potrebnih 7000 glasov. Zveza slovenskih organizacij je izdala na svoje volilce poziv, naj volijo v deželni zbor socialistično stranko Avstrije. Komunistična stranka na slovenske volilce nima skoro nobenega vpliva.

Na skupno slovensko listo pri volitvah v deželni zbor v koroških razmerah ni več misliti, za to je bila prilika zamujena leta 1945. Tudi Narodni svet priporoča pri volitvah v državni zbor slovenskim volilcem Avstrijsko ljudsko stranko, ki ji načeljuje zvezni kancler dr. Josef Klaus, na deželni ravni pa je treba imeti pri končnoveljavni politični odločitvi pred očmi novo socialno strukturo vasi ter zahtevo po nujnem reševanju političnih vprašanj, v kolikor ne zadevajo izrazito narodnostna vprašanja, v

Mirovni poziv sv. očeta svetu

Državniki morajo brez pridržkov poiskati pravično rešitev in tako preprečiti »strašen polom«

»Prenehajte, da ne bo prepozno!« S temi besedami roti papež Pavel VI. v svoji v ponedeljek objavljeni encikliki »Christi Matri Rosarii« (Kristusovi Materi rožnega venca) bojujoče se narode, naj prenehajo z vojno v Vietnamu. V tem najbolj gorečem pozivu katoliške Cerkve kliče sv. oče celotni krščanski svet, naj moli za očuvanje miru. Zato je papež določil 4. oktober kot »dan miru«. Tega dne je namreč obletnica obiska sv. očeta Pavla VI. v Organizaciji združenih narodov v New Yorku.

»Nevarnost, ki preti vsemu človeštvu, je od dne do dne večja,« je ugotovil poglavar katoliške Cerkve v svoji 4. encikliki. On sam, pravi dalje v okrožnici papež, ni zamudil nobene prilike služiti stvari miru na svetu z »molitvijo, priprošnjo in svarjenjem«. Odgovorne politike je neprenehoma prosil, da bi prihranili ljudem pretečo pošastno katastrofo.

Toda še zmerom divja na Daljnem vzhodu težka vojna in še zmerom se neusmiljeno borijo. In prav zategadelj se morajo najti predpogoji za premirje, predno ne bi bile te možnosti spričo nepredvidenih dogodkov za vselej mimo.

Dobesedno roti papež Pavel VI.: »Prenehajte! Moramo se sporazumeti in se dokopati brez pridržkov do spoštovanja obojestranskih pogodb. Sedaj morate skleniti mir kljub škodi in neprijetnostim, kajti kasneje bo moči odkupiti mir morda samo z ogromnimi izgubami in grozljivim polomom, katerega si dandanes niti predstavljati ne moremo.«

Sv. oče Pavel VI. vidi še druge nevarnosti za človeštvo: »Neprestano prizadevanje narodov po atomskem orožju, potem čisto brezmejni pretirani nacionalizem, nebrzdano poudarjanje lastnega rodu, hlepenje po revolucijah, rasne diskriminacije (plemensko zapostavljanje), zahrbtno rovarjenje in umori nedolžnih. To vse more biti povod k najhujšemu zlu.«

Hud nesporazum med Hanoi in Pekingom

Severni Vietnam ne vztraja več pri zahtevi po odstranitvi ameriških čet kot predpogoj mirovnih pogajanj

Iz dobro poučenih diplomatskih krogov se je v torek, dne 20. septembra, izvedelo, da je prišlo med rdečo Kitajsko in Severnim Vietnamom do težkega nesporazuma glede predpogojev za konec vietnamskega spora. Hanoi je po prizadevanju francoske diplomacije dal vedeti Združenim državam Amerike, da ne vztraja več pri zahtevi po odstranitvi ameriških vojaških sil iz Južnega Vietnama kot predpogoj za mirovna pogajanja. Združene države Amerike bi morale pred začetkom take mirovne kon-

sklopu širšega — po možnosti državnega političnega okvira.

Naše duhovno življenje se krepi na verskem področju, v prosvetnih društvih in igalskih skupinah Farne mladine, ob kulturno-političnih glasilih z vsakoletnimi knjižnimi darovi, ob versko-kulturnem mesečniku, šolskih glasilih, s pevskimi prireditvami, skupina mladih kulturnih delavcev pa se je odločila izdajati svoje literarno glasilo »Mladje«. Mladjenci iščejo stik s tokovi svetovne literature ter želijo dvigniti zanimanje našega človeka za kulturna vprašanja ter slovensko problematiko vobče. So v koroškem narodnem življenju s šestimi števkami nov pojav, deležni tako priznanja kot negativne kritike. Odkar njih revija ni več zgolj literarnega značaja, temveč objavlja tudi razprave iz našega narodnega življenja, je našla tudi na po-deželju širši odmev. Trije sodelavci iz tega kroga, in sicer Florian Lipuš, Karel

Kakor poročajo iz uradnih virov, se je katoliški poglavar v zadnjih dveh mesecih prav intenzivno bavil z vprašanjem Vietnama. Izid tega premišljevanja vsebuje nova okrožnica, ki jo lahko označujemo kot »dokument največjega pomena«. Mesec oktober je mesec rožnega venca, zato je vprav ta čas primeren kot nalašč za resne molitve.

Papež Pavel VI. je že poprej večkrat vodilne politike in državnike, udeležene v vietnamski vojni, pozval, naj se sporazumejo, da bi dosegli pravični mir. V lanskem decembru se je papež zavzel celo za »božično premirje«.

V zadnjih mesecih je vodil papež več pogovorov z ameriški poslani pri Organizaciji združenih narodov in v Saigonu, kakor tudi s sovjetskim zunanjim ministrom Andrejem Gromikom.

U TANTOV POZIV NARODOM

Glavni tajnik svetovne organizacije (OZN) U Tant pa se je v uvodnih besedah letnega poročila glavne skupščine Organizacije združenih narodov prav tako živo zavzel za mir v Vietnamu.

Največja ovira na poti za doseg miru, so po U Tantovem mnenju ideološki spori: »Vzhod in Zahod vidita v vojnih dogajanjih v Vietnamu nekako »sveto vojno« v obrambo svojih političnih ideologij.«

ference določiti le določen čas za odpoklic svojih vojaških enot.

Peking je nato baje energično protestiral proti taki menjavi politične smeri Severnega Vietnama in zahteval, da se mora vojna nadaljevati za vsako ceno, kajti le na ta način bi mogle Združene države Amerike izgubiti ves ugled v Aziji.

K temu dodajajo diplomatski krogi, da je severnovietnamski ministrski predsednik Pham Van Dong to spremembo jasno spoznal ob priliki svojega obiska v kitaj-

Smole in Erik Prunč so se predstavili slovenski javnosti tudi s samostojnimi zbirkami črtic in pesmi.

Naša kulturna povezanost z vsemi Slovenci pa nam narekuje zanimanje tudi za vse kulturne pojave med slovenskimi rojaki v svetu. Zasedujemo delo Slovenske kulturne akcije, kulturno in literarno aktivnost naših rojakov v Združenih državah Amerike ter v zapadni Evropi. Posebno živo pa se čutimo povezane z brati na Goriškem, Tržaškem in v Slovenski Benečiji. Te vezi so pristranske značaja, saj nas povezuje kot zamejske Slovence ista narodna usoda, smo z istimi nagibi in idealizmom na delu, da ohranimo živo slovensko narodno zavest, da okrepimo slovenski življenj v naši od Boga dodeljeni domovini, da izoblikujemo novega, evropsko usmerjenega in svetovno razgledanega človeka, ki bo znal reševati probleme slovenskega naroda, stoječega na pragu v tretje tisočletje.

Narodni svet je zasedal

V soboto, dne 17. septembra 1966, se je sestel v Celovcu pod predsedstvom dr. Valentina Inzka odbor Narodnega sveta koroških Slovencev. Na seji so se bavili odborniki temeljito z vprašanjem volitev v Deželno kmetijsko zbornico, ki bodo na Koroškem 6. novembra t. l. Odbor je vzel na znanje tudi poročilo o razgovorih s predstavniki Zveze slovenskih organizacij glede skupne slovenske kmetijske šole za fante. Ti razgovori še niso zaključeni. Po odbornikih Narodnega sveta je bilo poudarjeno, da je država po državni pogodbi dolžna vzdrževati tudi slovensko kmetijsko šolo.

Poročili o prijateljskem obisku delegacij osrednjih organizacij koroških Slovencev v Prekmurju, so bila na programu nato še organizatorna vprašanja v zvezi s političnim delom na terenu ter izvedbo volitev v Deželno kmetijsko zbornico, izdelali pa so odborniki tudi smernice za razgovore predstavnikov koroških Slovencev z zastopniki vlade na Dunaju glede realizacije člena 7 državne pogodbe.

skem glavnem mestu, ko se je Peking pred kratkim branil dati Severnemu Vietnamu večjo vojaško pomoč kot do sedaj.

VIETNAMSKI PROBLEM V AMERIŠKEM VOLILNEM BOJU

Republikanska frakcija v poslanski zbornici Združenih držav Amerike je objavila v ponedeljek zvečer obsežno »belo knjigo« o vietnamski politiki. Republikanski kandidati za volitve v ameriški kongres novembra letos so navedli v tej dokazi proti Johnsonu. Med drugim očitajo Johnsonovi vladi, da ni izgledov niti za zmago niti, da bi lahko sklenili zadovoljiv mir. Zmago bi morali doseči hitreje ter z manjšimi izdatki in stroški, ne da bi pri tem spravljali v nevarnost svobodo Južnega Vietnama. Poleg tega je ameriška vlada vse predolgo odlašala s pošiljanjem večjih vojaških enot, kar je imelo za posledico nepotrebne ameriške izgube.

3,5 milijarde dolarjev ameriške pomoči tujini

Predsednik Johnson je v ponedeljek podpisal v Washingtonu zakon o pomoči Združenih držav Amerike tujini. Kongres je potrčil vsoto 3,5 milijarde dolarjev, katere bo deležno 40 držav. Ameriški predsednik Johnson je ob tej priliki izjavil, da bodo te pomoči uporabili za lajšanje uboštva na področjih: kmetijstva, zdravstvene zaščite, vzgoje in pouka.

V Šanghaju so podrli Puškinov spomenik

Kot poroča časopis moskovska »Pravda«, so kitajski rdečegardisti podrli v Šangaju spomenik ruskega pesnika Puškina in nalepili na njegov podstavek lepake z gesli, ki poveljujejo Mao Ce Tungu. »Pravda« je tudi pisala, da rdečegardisti pretepajo osebe, ki jih prištevajo za škodljivce in revizioniste. Organizirajo tudi protisovjetske demonstracije.

Predzadnji ropar s poštnega vlaka ujet

Ronolda Edwardsa, ki so ga iskali v zvezi z ropom na poštnem vlaku Glasgow—London avgusta leta 1963, so ujeli v Londonu. 8. avgusta 1963 je skupina roparjev ustavila poštni nočni vlak ter iz njega odpeljala stare bankovce v vrednosti okoli 2.500.000 funtov. Potem ko je večino udeležencev ropa aretirala, je policija sporočila, da išče še tri osebe: Edwardsa, Brucea Reynoldsa in Jamesa Edwarda Whita; slednjega so aretirali pred nekaj meseci.

Politični teden

Po svetu . . .

VOLITVE V JUŽNEM VIETNAMU

Ameriški časniki so sprejeli južnovietnamske volitve za ustavodajno skupščino in njene rezultate za »uspeh«, »zmago« itd., čeprav poročevalci iz Sajgona hkrati poudarjajo, da rezultatov ni treba prece- njevati.

Volitev se je udeležilo 70 do 80 odstotkov vpisanih volivcev v predelih, ki jih nadzoruje sajgonska vlada in ki ustrezajo baje polovici vsega južnovietnamskega prebivalstva. Toda poročila iz Sajgona poudarjajo, da z volitvami niso zajeli vseh področij, ki jih nadzorujejo sile osvobodilne fronte, tako da je sajgonski režim ostal na istem, kot je bil pred volitvami.

New York Times, ki v uvodniku ocenjuje volitve za zmago generala Kyja in hkrati tudi predsednika Johnsona, poudarja, da volilnih rezultatov ni treba prece- njevati. Južnovietnamsko prebivalstvo, ki se je udeležilo volitev, je že dalj časa vajeno pritiska vlade in mnogi sodijo, da nikakor ne bi bilo pametno ne glasovati za vlado, če le-ta to zahteva.

Časnik prihaja do ugotovitve, da se bo vojna nadaljevala, ne glede na to, ali bo v Sajgonu vladal vojaški ali civilni režim. Trenutno ni videti nikakršnega upanja, da bi jo končali.

VORSTER NASLEDNIK VERWOERDA

Za novega južnoafriškega ministrskega predsednika je bil imenovan Balthasar Vorster, ki je s tem prevzel dediščino umorjenega Verwoerda. Vorster je bil izvoljen za predsednika nacionalistične stranke na kongresu te stranke in je tako postal avtomatično ministrski predsednik. Njegov edini protikandidat Schoeman se je že v začetku odpovedal kandidaturi. V Kapstadtu pravijo, da pomeni izvolitev Vorsterja za premiera odločno nadaljevanje Verwoerdove politike apartheida. Takoj po izvolitvi (13. septembra) je odšel k predsedniku republike Swartu, ki mu je dal nalogo, naj sestavi novo vlado.

Vorster se je rodil 13. decembra 1905 v Jamestownu v Južni Afriki. Je eden glavnih predstavnikov desnega krila nacionalistične stranke. Od leta 1961 je bil pravosodni minister, minister za policijo in za- pore. Bil je eden glavnih ustvarjalcev izrednih zakonov v državi. Je zagrizen nasprotnik komunizma in vsake napredne ideje. V politiki se ravna po načelu, da smoter opravičuje sredstva. Nedavno je med neko parlamentarno debato izjavil: »To ni trenutek, da bi preveč gledali na načela.«

Med drugo svetovno vojno je bil eden glavnih predstavnikov organizacije, ki je simpatizirala z nacisti. Od septembra 1942 do februarja 1944 je bil v nekem koncentracijskem taborišču, ker je bil naklonjen Nemcem in zagrizen nasprotnik Britancev.

Takoj po izvolitvi je govoril množici belcev, ki so se zbrali pred parlamentom. Izjavil je, da bo nadaljeval Verwoerdovo politiko in dejal: »Noben človek v Južni Afriki ni storil več kakor Verwoerd za narodno enotnost.«

V Londonu se bojijo, da bo prihod Vorsterja na oblast imel za posledico še večjo pomoč Smithovemu režimu v Rodeziji, kar bo ustvarjalo britanski vladi še večje preglavice, ker bo večja podpora Južne Afrike Smithu onemogočila učinkovitost še tako ostrih sankcij.

PARIZ BO ZAPUSTIL ODBOR NATO

Francija ne bo od 1. oktobra 1966 dalje nič več poslala svojega zastopnika v vojaški odbor Organizacije severnoatlantskega pakta. To je povedal v sredo, 14. septembra, francoski zastopnik pri stalnem svetu Atlantske zveze v Parizu.

Vojaški odbor je pododdelek za vojaške zadeve stalnega sveta Severnoatlantskega pakta s sedežem v Washingtonu. Vsa odločilna vojaška vprašanja, ki so strateškega in pokrajinskega pomena, morajo biti preverjena v tem stalnem svetu NATO (Organizacija severnoatlantskega pakta).

Kot pododbor tega sveta je bila do sedaj še tako imenovana »stalna skupina«, kateri so pripadali: Združene države Amerike, Velika Britanija in Francija. Sedaj jo bodo po izstopu Francije iz »stalne skupine« ukinili.

Francoska vlada namerava v kasnejših

razgovorih pojasniti bodoči pravni položaj zvezne misije z vojaškim odborom. Po izstopu Francije iz skupnega poveljstva je vlada v Parizu izjavila, da bo 1. januarja prihodnjega leta (1967) ustavila plačevanje za vojaški proračun Organizacije severnoatlantskega pakta. Sedanja odločitev je nadaljnji korak v tej smeri.

Stalni svet Organizacije severnoatlantskega pakta je na svoji seji 14. septembra tudi že odločil, da bo prenesel svoj glavni sedež v Belgijo, in sicer so že kupili zemljišče v Chièvres-Casteju. Obrambno akademijo Atlantske zveze pa bodo premestili v italijansko glavno mesto Rim.

EXPLOZIJA FRANCOSKE ATOMSKE BOMBE

V nedeljo, 11. septembra, je nad otočjem Mururoa eksplodirala nova francoska atomska bomba ob navzočnosti generala de Gaulle. To je bila četrta jedrska eksplozija. Osem ur po eksploziji je de Gaullovo letalo letelo nad otočjem. Istočasno s francoskimi letali je letelo nad področjem več ameriških letal. V bližini so opazili tudi eno ameriško podmornico.

De Gaulle je opazoval eksplozijo z atomske križarke »De Grasse«. Zaboje z atomsko bombo je poseben balon dvignil 500 metrov visoko, kjer je eksplodirala.

Japonsko zunanje ministrstvo je v ponedeljek, 12. septembra, javilo, da je japonska vlada protestirala zaradi eksplozije francoske atomske bombe ter je zahtevala od Francije, naj ustavi vse svoje jedrske poizkuse.

Moskovska »Pravda« je objavila na četrtri strani brez komentarjev poročilo o eksploziji francoske atomske bombe. S poudarkom pa objavlja dalje poročilo o večrajšem govoru glavnega tajnika komunistične partije Francije Waldecka Rocheta, ki je pozval vlado, naj se odreče atom-

. . . in pri nas v Avstriji

KLAUS: »NIČ BREZ JUŽNIH TIROLCEV«

Avstrijski zvezni kancler dr. Josef Klaus je govoril po radiu tudi o Južni Tirolski. Izjavil je: »Avstrijska zvezna vlada se v pogajanjih z Italijo ima za zvesto varuhinjo južnih Tirolcev. Zato lahko privoli in bo privolila (to hočem ponovno in slovesno ponoviti) samo v tako rešitev, v katero bodo tudi Južni Tirolci, z demokratično odločitvijo privolili. To politično oblikovanje mnenja v notranjosti južnotirolske etnične skupine je sedaj v teku.

Upati je (in v vsakem primeru ni izključiti), da bodo pogajanja, ki se že leta vodijo z Italijo po nalogu glavne skupščine Združenih narodov, prišla v kratkem do srečnega zaključka in da bo južnotirolska etnična skupina dobila pravo široko avtonomijo z mednarodnim zasidranjem.

Lani sem se srečal s predsednikom vlade Morom, ki je objektivni državnik, ki se zaveda svoje odgovornosti in kot docent v pravnih zadevah ima izredno visok čut pravice. Naši razgovori so bili osebne in prijateljskega značaja. Ni bilo pogajanj glede južnotirolskega vprašanja o konkretnih vprašanjih, temveč o predpostavkah za dober izid tega vprašanja. Zato se čutim v vestjo na mestu in mislim, da sem s svojimi razgovori kot predsednik vlade s predsednikom vlade koristil stvari. O tajni diplomaciji v smislu, da bi se pogajali za hrbotom Južnih Tirolcev ali celo v njihovo škodo, ni niti govora.

Dejstvo, da so bili tudi razgovori med izvedenci rezervirani, je v skladu s splošno mednarodno prakso. Toda o rezultatih vsakega razgovora med izvedenci so pristojni organi zvezne vlade od časa do časa obveščali tirolsko deželno vlado, predstavnike Južnih Tirolcev in zadevne izvedence. Z neke strani so se razširila številna nesoglasja in nezaupanje. Čeprav je to bolj otežkočilo naše delo, nas ni odvrgnilo od poti, ki jo imamo za pravilno, to je, da storimo vse, kar služi ohranitvi in razvoju južnotirolske etnične skupine. Toda če sem že od vsega začetka svaril pred terorističnimi akcijami in jih najodločneje obsojam, je to bilo in je zaradi tega, ker je treba teroriste označiti za najhujše sovražnike stvari Južne Tirolske, ker oni spodkopavajo življenjske temelje Južnih Tirolcev v sedanosti in ustvarjajo negotovost za prihodnost.«

Podobno je izjavil v nedeljo, 11. septem-

skemu orožju ter naj se pridruži moskovski pogodbi o prepovedi jedrskih poskusov.

General de Gaulle je odpotoval z letalom v Pointe au Pitre na Guadalupi, kjer in prespal, na to pa se je vrnil v Pariz.

SPORAZUM MED MALEZIJO IN INDONEZIJO

Malezija in Indonezija sta minuli teden sporočili, da sta načelno dosegli vrsto sporazumov o varnosti meja, o obrambi, trgovini, o kulturnih odnosih in o drugih vprašanjih, ki naj pripeljejo do dejanske uveljavitve mirovne pogodbe, ki bo napravila konec nenapovedane vojne med obema državama.

Malezijski ministrski predsednik Abdul Razak, ki je vodil malezijsko delegacijo, je izjavil časnika: »Sklep je bil sprejet in odobriti ga bosta morali obe vladi. Sporazumeli pa smo se o temeljnih vprašanjih, zlasti o najvažnejšem, to je o varnosti naših meja.«

Malezija je zlasti zahtevala sodelovanje Indonezije proti 700 indonezijskim prostovoljcem, ki jih je prejšnja vlada poslala na obmejna področja med Indonezijo in Malezijo na otoku Borneo. Razak je pripomnil: »Najvažnejše je, da sedaj skupno delujemo.«

PREDSEDNIK GURSEL UMRL

Bivši predsednik turške republike general Gemal Gursel je v sredo, 14. septembra, umrl. Gursel, ki je imel 71 let, je umrl v vojaški bolnišnici v Ankari, kjer je bil od 26. marca. Februarja letos ga je zadela možganska kap in tedaj so ga odpeljali v Washington, kjer so ga operirali. Toda čez nekaj dni se je onesvestil in 26. marca so ga znova pripeljali v Ankaro. Tri dni pozneje je bil za novega predsednika izvoljen senator Cevdet Sunay.

V maju leta 1960 je na čelu vojske izvedel udar proti tedanjemu režimu Bayar-Menderesa. Po prevratu je bil 1961. leta izvoljen za predsednika turške republike.

DR. WITHALM: »BODIMO ZMERNI!«

Ob nekem razgovoru s parlamentarnimi novinarji v četrtek, dne 15. septembra, je glavni tajnik in načelnik kluba Avstrijske ljudske stranske dr. Withalm, kakor tudi že na posebni seji državnega zbora izjavil, da moramo že sedaj vse storiti, da ne bi morda bili pozneje prisiljeni ukrepati, kot mora sedaj v Veliki Britaniji ministrski predsednik Wilson. To se pravi z drugimi besedami: »Bodimo zmerni v našem dejanju in nehanju. Pri tem pa si moramo biti na jasnem, da bi bile vse neupravičene zahteve delojemalca primerne, ker s tem spravljamo lastno službo ali delovno mesto svojega tovariša v nevarnost,« je dejal dr. Withalm.

Glavni tajnik Avstrijske ljudske stranke je potem zavzel stališče tudi do drugih aktualnih vprašanj:

Glede proračuna za leto 1967 misli Avstrijska ljudska stranka pravočasno navezati stike z opozicijo, seveda to pa šele tedaj, ko bomo izdelali proračunski osnutek.

Kar se pa tiče finančnega sporazuma, je treba povedati, da pridno delamo v tej smeri, in sicer gre za to, da bi ga izdelali tako, (»če že mora biti na nepretrgani seji«), da bi ga upoštevali v proračunu za leto 1967 in da bi veljal že 1. aprila 1967.

DR. PRADER V SOVJETSKI ZVEZI

Avstrijski obrambni minister dr. Prader je bil pretekli teden na obisku v Sovjetski zvezi. S tem je dr. Prader vrnil obisk sovjetskega maršala Rodiona Malinovskega v Avstriji. Ob tej priliki je naš obrambni minister ob prvem srečanju v pogovoru z Malinovskim v Moskvi izrazil željo avstrijske vlade po olajšanju za oborožitev javnih omejitev. S temi, kot je dr. Prader dejal, je avstrijska obramba bistveno ovirana, zlasti kar se tiče nabave protiletalskih raket za zvezno vojsko.

Pri neki zdravici je obrambni minister dr. Prader omenil vladno izjavo dr. Klausja, v kateri je bilo rečeno, da se bo Avstrija trudila za odstranitev omejitve obrambe. Izrazil je upanje, da bo Avstrija pri tem

SLOVENC

doma in po svetu

Slovenska akademija znanosti

Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) ima pet razredov, ki so razdeljeni na 10 institutov in 3 sekcije.

Razredi so: I. za zgodovinske in družbene vede, ki šteje 8 rednih in dopisnih udov; II. za filološke in literarne vede s 4 rednimi in 8 dopisnimi udi; III. za matematične, fizikalne in tehnične vede s 6 rednimi in 1 dopisnim udom; IV. za prirodoslovne in medicinske vede, ki ima 7 rednih in 10 dopisnih udov; V. za umetnosti z 12 rednimi in 3 dopisnimi udi. Po rodu je 7 udov Akademije iz goriškega in tržaškega ozemlja, med temi tudi podpredsednik univ. prof. Anton Kuželj in tajnik razreda za umetnosti France Bevč. V letu 1965 je SAZU objavila (v tisku) 12 znanstvenih del v obsegu 3280 strani.

Lektorat za slovenski jezik in književnost na Indiana univerzi v USA

Z letošnjim septembrom so odprli na Indiana univerzi v Bloomingtonu, Ind., v Ameriških združenih državah lektorat za slovenski jezik in književnost. Tako je začel s tem šolskim letom močje na tej ameriški univerzi, ki šteje nad 30 tisoč slušateljev in ima doslej v tej deželi največji oddelek za študij slovanskih jezikov in književnosti, študirati tudi naš slovenski jezik in našo slovensko književnost. Lektorat za slovenski jezik in književnost vodi prof. Borut Dekleva, ki je študiral slovanske jezike na Stanford univerzi v Kaliforniji. Doslej je poučeval slovenščino na več tečajih; razen tega pa je napisal tudi že 11 učbenikov slovenskega jezika za Amerikance.

Marijin praznik na Opčinah

V nedeljo, dne 11. septembra, so tržaški Slovenci počastili Marijin praznik na Opčinah. Zares, praznik fatimske Matere božje je tudi letos privabil lepo število ljudi v ta kraj pri Trstu. Po rožnem vencu v cerkvi se je razvila procesija, na čelu je šla skupina skavtov in skavtinj, sledile so Marijine družbe, nato dekleta. Marijin kip so nosili openski fantje, spremljala pa ga je velika skupina lepo oblečenih deklet s cvetjem, da se je zdelo, da je Marija sredi cvetočega vrta. Za kipom je šel tržaški nadškof z duhovniki, nato moški in še dolga vrsta ljudi.

Po procesiji se je ljudstvo zbralo na Brdini, kjer je bil pripravljen na odru oltar. Sv. mašo je daroval msgr. Jože Jamnik, o Mariji, Materi Cerkev pa je govoril g. Stanko Zorko. Med drugim je poudaril, da bomo najlepše počastili Marijo, če bomo bolj poskrbeli za nedeljsko mašo, če bomo po družinah posnemali Marijino družino — sveto Družino, če bo več krščanske ljubezni med nami.

Med sveto daritvijo je proseška godba spretno spremljala vse slovenske pesmi, ki jih je ljudstvo pelo med procesijo in pri sv. maši.

Akademski zbor Tone Tomšič v Gorici

Iz Gorice nam poročajo, da bo tam koncertiral znani slovenski zbor, in sicer ljubljanski akademski zbor »Tone Tomšič«. Nastopil bo s celovečernim pevskim programom, ki ga je nastudiral za 20-letnico svojega obstoja. Program obsega izključno slovenske starejše in novejšje zborovske skladbe. Mešani pevski ansambel vodi z uspehom Marko Munih, doma iz Mosta na Soči.

Koncert akademskega pevskega zbora Tone Tomšič bo v dvorani Katoliškega doma.

Zlata maša v Benečiji

Pred kratkim so v Osnjah v Benečiji obhajali redko in zelo imenitno slovesnost, kakršne prebivalci kraja že dolgo ne pomnijo. V šentlenartski cerkvi je namreč daroval zlato mašo rojak č. g. pater dr. Avgustin Ošnjak. Po dolgem času je prišel med ljudi tega kraja, da se v krogu domačega prebivalstva zahvali Bogu za dar zlate maše. Dr. Avgustin Ošnjak je namreč profesor filozofije na visoki šoli »St. Martin Coolidge« v Washingtonu. Čeprav v daljni tujini, je zmerom s srcem v ljubljeno domačijo.

Iz Švice nam poročajo

V okraju Schaanis je nenadno umrla gospa Ivana Česnik, vdova po rajnem odvetniku in slovenskem pisatelju dr. Ivo Česniku, ki je umrl prav tako v Švici že leta 1952. Rajna zapušča hčerko Cirilo, poročeno z dr. Viktorjem Novakom. Sin Ivan, ki se je po drugi svetovni vojni naselil v Združenih državah Amerike, je že pred leti umrl v Clevelandu. Naj počiva v miru.

naletela na razumevanje. »Avstrija je edina nevtralna država, za katero veljajo še take omejitve (v državni pogodbi),« je dejal na koncu dr. Prader.

OB 60-LETNICI SMRTI SIMONA GREGORČIČA

Slavje v Gregorčičevem kraju

»Goriški slavček« je bilo ime, ki so ga kmalu po izidu prve njegove zbirke nadejali primorskemu pesniku Simonu Gregorčiču. To ime še danes najbolj ustreza njegovim pesmim — saj jih je toliko kot malokaterga našega pesnika sprejelo ljudstvo za svoje. Kdo ne pozna »Veselega pastirja«, »Sinoči je pela« ali pesmi »Nazaj v planinski raj«?

V Vrsnem pod prelepim, visokim Krnom, v pesnikovem kraju so v nedeljo, 11. septembra, imeli veliko slavje, odprli so namreč muzej v pesnikovi rojstni hiši.

Zbralo se je okoli 10.000 ljudi iz vse Slovenije, pa tudi iz zamejstva. Podpredsed-

nik republiškega izvršnega sveta Slovenije je med drugim dejal:

»Prazniki, ko se zbiramo ob rojstnih hišah velikih mož, so posvečeni našemu prizadevanju, da bi izpolnili dolžnosti, ki so nam jih veliki možje naše preteklosti naložili ali ki smo si jih naložili sami z njihovo pomočjo. Ob tem spoznavamo, kako je zmerom po svoje živo, spodbudno in vsestransko vse tisto, kar so si ljudje priborili ali ustvarili včeraj ali danes. Zbrali smo se, da bi tudi na ta način posredovali izkustvo mladim rodovom, da bi ohranili pesnikovo hišo kot spomin na vse tisto, kar je treba v ljudeh ali ljudem ohraniti

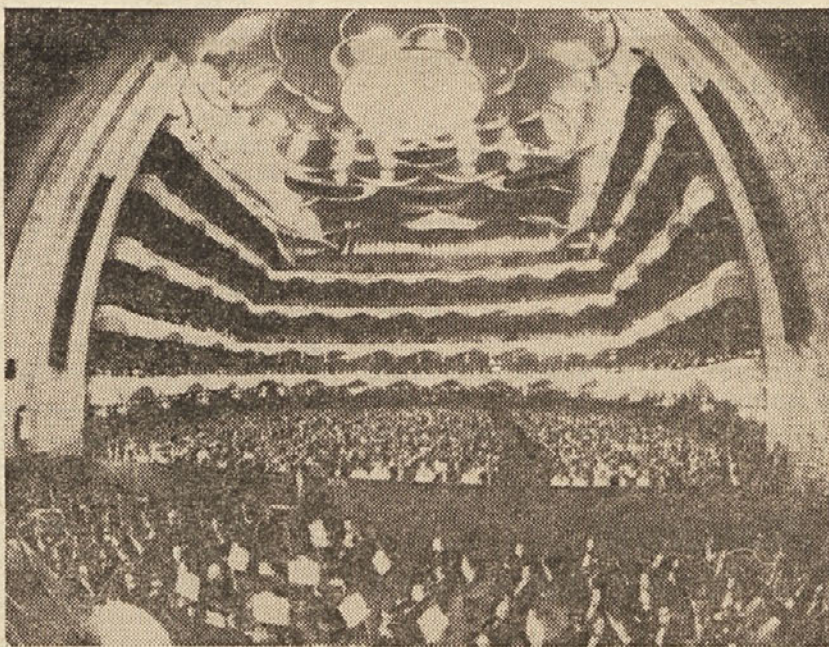
V spodnjih foyerjih je dolga galerija s portreti legendarnih zvezd te najznamenitejše Opere na svetu, tako na primer: Kirsten Flagstad, Enrico Caruso, Lotte Lehmann...

Prostor za foyer, restavracija, sobe za vaje, delavnica, garderobe in skladišča so trikrat večja, kot so bili v dosedanjem 82 let starem gledališču newyorške Opere.

Operna hiša ima za svečane predstave tudi lepo ložo za ameriškega predsednika. Ta loža pa je tako zgrajena, da se lahko pri navadnih, običajnih prireditvah razdeli v tri lože.

Prvotni proračun za poslopje najznamenitejšega gledališča na svetu, to je newyorške Metropolitanske opere je znašal 24 milijonov dolarjev, a so pozneje uvideli, da ta vsota ne bo zadostovala. Tako so stroški od prvotnih 24 milijonov narasli kar na 45,7 milijona dolarjev (okrog 1,15 milijarde šilingov). Metropolitanska opera je tako najdražje gledališče na svetu.

Na naši brezžično preneseni sliki je pogled z odra newyorške Metropolitanske opere v avditorij (dvorana s poslušalci oziroma gledalci).

Sijaj nove Metropolitanske opere

V petek, dne 16. septembra, so s predstavo »Antonij in Kleopatra«, opero Samuela Barberja, svečano odprli novo Metropolitansko opero. To delo je glasbenik Barber skomponiral prav v ta namen. Nova operna hiša leži v Lincoln-Centru v New Yorku.

Premiero opere »Antonij in Kleopatra« je režiral znani italijanski umetnik Franco Zeffirelli, ki je operno besedilo predelal po Shakespearovi snovi, pripravil sceno in izdelal tudi kostume; dirigiral je Thomas Shippers; v glavnih vlogah pa sta nastopila Leontyne Price in Justino Diaz.

Za gradnjo te impozantne stavbe so uporabili mineral travertin (rudnina, progast apneni maček, gradbeni material, ki je bil že v starem veku močno čišlan). Nova Metropolitanska opera s svojimi štirimi redovi ima prostora za 3800 gledalcev, to je tisoč več kakor so prvotno predvidevali, ter je opremljena z naj sodobnejšimi tehničnimi pridobitvami. Gledališki oder je šestkrat večji od starega. Zastor, strop, stranske stene so pozlačeni, medtem ko krasijo foyer (izg. foajé, prostor, kjer se zbira občinstvo med odmorom) prelepi kristalni lestenci in stenske luči, darilo avstrijske zvezne vlade. Lestence in luči je izdelala dunajska tvrdka J. & L. Lobmeyr. Naša država jih je poslala v New York kot darilo hvalečnosti za pomoč, ki jo je dobila Avstrija od Združenih držav Amerike takoj po drugi svetovni vojni. Premiera lenca znaša šest metrov in tehta eno tono in pol.

Nova Metropolitanska opera ima štiri odre v normalni velikosti. Glavni oder je širok 30,7 metra in dolg 24,6 metra. Oder je premičen in lahko med predstavo v ozadju pripravijo novo sceno, ki jo potem obrnejo. Za množične nastope — kot so na primer pri slavnostni koračnici v Aidi — lahko oder podaljšajo, tako da znaša skupna dolžina 45 metrov. Zlata zavesa se odpre v sredini, potem pa se diagonalno dvigne v zgornje kote odra. Z vseh prostorov avditorija je pogled na oder neoviran.

ANDREJ TISLER:

Drugo nadaljevanje

Slavni in zaslužni čevljarji

Danes spet nadaljujemo močno zanimiv sestanek g. Andreja Tislerja, strokovnega učitelja v pokolu o slavnih možeh-čevljarjih. V prejšnji številki nam je v uvodu razložil, kako marsikateri fant, ki si izbira svoj bodoči poklic meni, da je čevljarški stan manjvreden, brez dobre »zlate« podlage, premalo donosen ter za človeško družbo ne več toliko koristen, ker imamo dosti čevljarških tovarn in trgovin. Na tem je sicer nekaj resnice, vendar pa je čevljarški poklic zdrav, brez življenjske nevarnosti, ter ga zaradi vsestranskega potrebnega strokovnega znanja smemo prištevati po vsej pravici med umetnostne poklice, zlasti kar se tiče izdelav čevljev za bolne oziroma zmalicene noge. 2000-letni zgodovinski razvoj čevljarstva tudi priča o čevljarjih, ki so se odlikovali na vojnem, filozofskem, apostolskem, pesniškem, pa celo na pedagoškem poprišču kot strokovnjaki ter pisatelji strokovne literature.

Doslej nam je pisatelj tega članka orisal že tele znamenite čevljarje: Simona iz Aten, Alfonza Barusa, sv. Krišpina in Krišpinijana, Iphikratesa in pesnika Hansa Sachsa.

Jan van Vert

Živel je v 17. stoletju. Bil je čevljarški pomočnik z imenom Jan. Naslov van Vert

kot večno živ klic po življenju, po človečnosti, po prostosti.«

V prvem delu proslave sta nastopila pevška zbor iz Branika in Dornberka, rudniška godba iz Idrije ter člani Slovenskega narodnega gledališča Stane Sever, ki je recitiral Gregorčičeve pesmi. Ob pesnikovi rojstni hiši pa je govoril pisatelj France Bevk.

Dejal je:

»Za nas Simon Gregorčič ni bil samo pesnik, ki je dal naši prebujajoči se narodni zavesti pesniškega izraza, bil nam je tudi učitelj domovinske ljubezni, ki jo je budil in utrjeval v naših srcih in nam zbuja narodni ponos. Njegova zasluga je, da je v toliki meri rastla samozavest vsega slovenskega naroda, še posebno primorskega. Ljudstvo pa je v dneh narodnega zatiranja in muk črpalo iz njegovih pesmi tolažbe in bodrila.«

Konec novembra bo minilo šestdeset let, kar je umrl pesnik Simon Gregorčič — pa nam je tako, kot da nam govori iz srca:

O, zlatih dni spomin
me vleče na planine,
po njih srce mi gine,
saj jaz plapin sem sin!
Tedaj nazaj,
nazaj v planinski raj!

Poleg 3800 sedežev je v avditoriju tudi dvesto stojišč, ki so prav tko zelo razkošna. Vsako stojišče ima namreč 15 centimetrov široko naslonjalo, poleg stojišč pa je tudi štiriindvajset pultov za partiture, ki jih lahko uporabljajo študentje glasbenih akademij.

Obiskovalci nove Metropolitanske opere v Lincolnovem Centru v New Yorku bodo imeli tudi možnost spoznati nekatera likovna dela znanih svetovnih umetnikov. Na vsaki strani glavnega foyerja sta dve veliki stenski sliki (11x9 metrov) Marca Chagalla.

Inštitut za raziskovanje Podonavja

bo imel letos svoje zborovanje v Salzburgu od 30. septembra do 2. oktobra. Na sporedu so različna predavanja. V petek, 30. septembra, bo predaval univ. prof. dr. Hugo Hantsch z Dunaja: »Posledice vojne leta 1866 v Evropi«. V soboto, 1. oktobra, sta na sporedu predavanja ddr. Kurta Weselya, Dunaj, »Avstrijsko-ogrsko gospodarstvo v luči sedanjih vzhodnih raziskovanj«, univ. prof. dr. Wilhelm Weber, prav tako z Dunaja, pa bo govoril o »Javnih podjetjih Vzhoda in Zahoda«.

V nedeljo, 2. oktobra, je na vrsti predavanje univ. prof. dr. Felixa Ermacore, Dunaj, »Visoki komisar Organizacije združenih narodov kot porok manjšinske zaščite«.

Pisatelj Miroslav Krleža na Dunaju

Pisatelj Miroslav Krleža je predaval članom Avstrijskega društva za literaturo na Dunaju. Govoril je o problemih literature v svetu in o svojem ustvarjanju v zadnjih petdesetih letih. Predavanje je zbudilo veliko zanimanje članov te ugledne avstrijske ustanove in tudi širše javnosti. Pred predavanjem je član dunajskega gledališča H. Moog bral odlomke iz Krleževih del. M. Krleža je bil pred tem v Gradcu, kjer se je pogovarjal z zastopniki založbe »Štiasny«. Pri tej založbi bo v kratkem izšlo 12 Krleževih del.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Program Mestnega gledališča:

V PETEK, 23. septembra, bodo igrali in peli opereto »Ball im Savoy« (Ples v Savoyu) Paula Abrahamia; 1. predstava za F-abonmá; 1. predstava za GWG-petek.

V SOBOTO, 24. septembra, ponovi gledališče isto opereto »Ples v Savoyu«.

V NEDELJO, 25. septembra, bodo zopet uprizorili komedijo »Der Geizige« (Skopuh) znamenitega francoskega pisatelja komedij Jeana Baptista Moliéra.

V SREDO, 28. septembra, ponove komedijo »Skopuh«; 2. predstava za M-abonmá; 2. predstava za GWG-sreda; 1. predstava za podeželski sredin-abonmá.

V ČETRTEK, 29. septembra, bodo dali premiero opere »La Traviata«, slavnega italijanskega komponista Guiseppa Verdi-ja; 3. predstava za D-abonmá; 3. predstava za GWG-četrtek; 2. predstava za GWG-četrtek; 2. predstava za podeželski četrtkov-abonmá.

V PETEK, 30. septembra, bodo v Mestnem gledališču zopet igrali komedijo »SKOPUH« Moliéra; 2. predstava za F-abonmá; 2. predstava za GWG-petek in 1. predstava za podeželski petkov-bonmá.

KOMORNI ODER

bo uprizoril v PETEK, dne 23. soboto 24. septembra in v NEDELJO, 2. oktobra, komedijo »Streng geheim« (Strogo tajno) Arthurja Watkyna.

Začetek vseh predstav bo ob 19.30.

Za vse predstave velja tudi prosta prodaja vstopnic in abonmá.

mladine po krščanskih načelih, zato ga lahko po vsej pravici imenujemo kot najzaslužnejšega moža, kar jih je izšlo iz čevljarkega stanu. Zato ne bo odveč, če na tem mestu na kratko govorimo najvažnejše iz njegovega življenja.

Adolf Kolping je bil rojen dne 8. decembra 1813 v Kerpenu ob Remi. Izučil se je čevljarstva. Kot pomočnik je na svojih potovanjih videl in tudi sam okusil bedno življenje tedanjih rokodelskih pomočnikov. Da bi lažje pomagal odpraviti to žalostno stanje in rešiti rokodelsko mladino moralne propasti, je želel postati duhovnik, kar je z velikimi naporii dosegel. Star 24 let je vstopil v 3. razred kölnske gimnazije, bogoslovje je študiral v Münchenu in v Bonnu ter bil dne 13. aprila 1845 v Kölnu posvečen v mašnika. Že na prvi kaplanski službi v Elberfeldu je pričel z delovanjem v rokodelskih vrstah. Leta 1849 je postal Adolf Kolping stolni vikar v Kölnu. Ustanovil je Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov, ki je kmalu dobilo svoj lasten dom, kjer so imeli pomočniki stanovanja, hrano, izobrazbo in razvedrilo. Po kölnskem zgledu so pod Kolpingovim vodstvom nastajala podobna društva in rokodelski domovi po vseh obrtno industrijskih krajih širom Evrope. Danes šteje Kolpingova ustanova okrog 400.000 članov, ki so zbrani kot Kolpingove družine v 3000 krajevnih rokodelskih domovih. Nad 15.000 mladincev od 14—17 let se pa v 1000 krajevnih

skupinah pripravlja za sprejem v Kolpingove družine. Prenaporno delo, predavanja, spisi, potovanja itd. so božjemu služabniku Adolfu Kolpingu izpodkopala že itak rahlo zdravje. Umrl je dne 4. decembra 1865 in je bil položen k večnemu počitku v kölnski minoritski cerkvi. Njegovo delo še danes uživa božji blagoslov.

Robert Knöfel

Rojen je bil dne 5. februarja 1834 v Wilsdruffu pri Dresdenu. Pri svojem očetu se je izučil čevljarstva. Po dovršeni učni dobi je šel na potovanje, da bi si pridobil čimveč strokovne in splošne izobrazbe. V mestu Weimarju je ostal 5 let, ter poleg dela še obiskoval večerno nadaljevalno šolo. Kjer se je posebno zanimal za risanje, geometrijo in anatomijo. Na podlagi tega je izumil oz. sestavil kotni sistem za risanje vzorcev za krojenje zgornjih delov čevljev. Rad je tudi pesnikoval. Prvo pesem je zložil že v Weimarju »Zum Lichterbraten«. Leta 1860 je v Dresdenu opravil mojstrski izpit ter se leto pozneje poročil z Emilijo Stock. Leta 1872 je izšla njegova prva čevlarska strokovna knjiga »Lehrbuch der Fußbekleidungskunst«.

Ko se je R. Knöfel 1. 1873 preselil na Dunaj, je bil glavni referent na kongresu avstro-ogrskih čevljarških mojstrov, v istem letu:

(Dalje prihodnjič)

DEVICA MARIJA V TRNJU —
ŽELEZNA KAPLA

Na rožnensko nedeljo, dne 2. oktobra, bo svetoletno jubilejno romanje k Devici Mariji v Trnju. Prevz. g. škof je dal za ta dan privilegij jubilejnega odpusta za to cerkev pod navadnimi pogoji. Sv. maše bodo od 7. ure naprej in priložnost za sv. spoved. Ob 8. bo nemška božja služba. Ob 10. uri imajo mil. g. kanonik Aleš Zechner kot škofov namestnik božjo službo. Vsi pri-srčno vabljeni na to romanje!

„Koncilski duh“ v krški škofiji

Mnogo se govori v današnjem času o koncilu in koncilskem duhu. Škoda bi bilo, da bi vse te ideje ostale le teorija in prazne besede. Da je pa v resnici marsikaj drugače, kot se govori, pokaže sledeči slučaj, ki se je pripetil v Štebnu v Ziljski dolini.

Dne 8. septembra tega leta, sta hotela dva dijaka-domačina peti in igrati pri maši v tamkajšnji cerkvi. Ko pa sta vprašala g. župnika za dovoljenje, je ta odklonil (v svojem slovenskem materinem jeziku). Fanta sta potem prosila, da bi pri božji službi smela samo igrati slovenske pesmi, česar pa g. župnik zopet ni pustil. Dovolil bi jima pa gotovo petje v latinskem jeziku, katerega bi očitno preprosti kmečki ljudje prej razumeli kot slovenskega. Pripomniti je še treba, da je bil 8. september čisto navaden delavnik, tako da ne bi se bilo treba bati kakih »demonstracij« starih ženic, ki so bile ta dan pri maši in ki so se že veselile na slovensko besedo, kar je tudi razumljivo v fari, ki je bila že od nekdaj slovenska.

Vprašamo pa se: Ali je to ravnanje v soglasju s koncilskim duhom in z liturgično reformo, ki predvideva službo božjo v domačem jeziku? Presodite sami, ali je to tudi plačilo za enega izmed teh dijakov, ki je pomagal že šestnajst let v štebenski farni cerkvi! In končno vprašamo tudi g. župnika samega, ali je že pozabil, da izhaja iz sosednje fare in iz dobre slovenske družine.

Mislím, da bi bilo treba samo malo dobre volje, da bi se ta vprašanja rešila!

Razstava o nacističnih grozodejstvih „Nikoli več“
v Celovcu

V veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu so 6. septembra odprli razstavo o fašističnih grozodejstvih pred in med drugo svetovno vojno pod naslovom »Nikoli več«. To potujočo razstavo je pripravila avstrijska Delavska zbornica s sodelovanjem sindikatov. Razstava je namenjena predvsem mladini, ki nacističnih grozodejstev ni sama doživela.

Pri otvoritvi je bilo navzočih mnogo vodilnih političnih in kulturnih osebnosti Koroške ter predstavnikov političnih preganjancev, kar je njen pomen še dvignilo. Otvoritveni govor je imel deželni svetnik Erich Suchanek, ki je med drugim dejal:

»Ne bi želel prikazovati položaja bolj črnega kot je v resnici. Za ljudi brez domišljije, ki mislijo, da se mora fašizem in nacizem manifestirati v enakih oblikah kot pred letom 1945, se pravi s kljukastim križem, SA ali SS, je ta seveda mrtev. V resnici pa se kaže v nešteti drugih oblikah, začeni s profesorjem Tarasom Borodajkewyem (kot znano je ta izredni univerzitetni profesor na Dunajski visoki šoli za svetovno trgovino poučeval zgodovino; zaradi nacističnega zastrupljanja mladine je bil potem za merom upokojen; podrobnosti o tem je pisal naš list v številki 21), se nadaljuje z Burgerjem in končuje z mrtvim Kirchweyerjem ali bombnimi napadi na Južnem Tirolskem. In ali mislite, da razmere v Franciji Španiji ali preganjanje črncev v Južni Afriki ali v Združenih

državah Amerike niso prav tako pojavi, ki so naperjeni proti duhu strpnosti, humanizma in demokracije?»

Razstava »Nikoli več« prikazuje v uvodnem delu na kratko nastanke fašizma in nacizma v Nemčiji in Avstriji ter v nekaterih drugih evropskih deželah, nato pa obširno dokumentacijo v besedi in sliki o nacističnem terorju in grozodejstvih, predvsem v koncentracijskih taboriščih. Še bolj kot slike mučenih in ubitih v koncentracijskih taboriščih, ki so bolj ali manj že znane, prevzamejo obiskovalca razstave razni citati neofašističnih voditeljev, kot na primer Himmlerjev: »Ali živijo drugi narodi v blaginji ali bodo poginili od gladi, to me zanima samo toliko, kolikor jih potrebujemo za našo kulturo«, ti citati dovolj jasno pričajo, kaj pomeni nacizem in njegova ideologija.

Razstava o fašističnih grozodejstvih »Nikoli več« je v Delavski zbornici odprta še do 25. septembra, zato jo toplo priporočamo vsem onim, ki je še niso videli!

Občni zbor Mohorjeve družbe

V četrtek, 15. septembra, je imela Družba sv. Mohorja v Celovcu svoj letni občni zbor. Vodil ga je njen predsednik č. g. dekan F. Millonig. Glavno poročilo je podal msgr. dr. Hornböck kot ravnatelj. V imenu nadzornega odbora je govoril g. kanonik Zechner. K besedi so se oglašili tudi drugi, tako odborniki kot gostje.

Prijateljski razgovori so se začeli že pred občnim zborom in so se nadaljevali tudi med kosilom.

O prihodnjem knjižnem daru je naš list že pisal. Na občnem zboru smo že videli nekaj knjig tega lepega knjižnega daru, ki ga bo Družba izdala za Vse svete ter ga toplo priporoča vsem našim ljudem po vsej Koroški kot tudi v inozemstvu. Urednik mesečnika »Vera in dom« je pozval k večjemu sodelovanju pri listu. Mohorjeva tiskarna je razstavila nekaj svojih zadnjih izdelkov, lepo vezanih knjig, ki jih je v polno zadovoljstvo naročnikov letos

»Pelje se pravkar okoli zemlje. Čez pol ure bo gotovo že doma.«

»In kje je tvoj starejši brat?«

»Skočil je na luno, pa bo kmalu nazaj, morda že čez dve uri.«

»In kje je mama?«

»O, te pa dolgo ne bo nazaj, je šla v trgovino.«

Na splošno sem dobil iz Češke tak vtis: vsak, ki se navdušuje za komunizem, za »naprednost, ekonomski razvoj«, naj gre gledat na Češko in ga primerja z drugimi državami, pa bo ozdravljen. Če ni slep...

Pa da ne ostanem na polju, hitim po cestah, ovinkih, preko mest in vasi naprej, da pridem do prijatelja Stanka. Ob pol devetih zjutraj sem šel iz Vogrč, ob pol devetih zvečer pridem do njega, ko sem prevozil 520 kilometrov. Po 33 letih svidenja! Tako pristrčno in veselo me sprejme on, dekan, njegova sestra vdova, ki mu gospodinja in njena hčerka Anička! Ko sem bil pri njih na počitnicah, je bila še otrok, sedaj ima že hčerko skoro za možite. Na njihov dom pa ne morem: dekanov brat posestnik je med vojno umrl v Dachau, po vojni še sestrin mož, posestvo so podražili in danes so tam tuji ljudje in hiša propada... Kaj vse smo doživeli med tem! In se postarali...

Zopet sem izkušal priznati slovansko gostoljubnost. Še se spominjam, kako so me, ko sem bil še mladenič, gostili po Češkem, Moravskem in Slovaškem, da sem se kar poredil. Seveda Čehi imajo veliko močnatih in sladkih jedil, da sem se čutil iznajdljivosti, kaj vse znajo »napacati« in še solato potresejo s sladkorjem, potem še redilno plzensko pivo! Tudi sedaj me oblegajo z dobrotami, da jih ne zmorem. Jaz pa sem se jim prikupil s čokolado — tam je draga in slaba — in s pravo kavo.

(Se nadaljuje)

Orkester RTV Ljubljana v Celovcu

V sredo, dne 28. septembra, bo gostoval v veliki dvorani celovškega Koncertnega doma simfonični orkester radiotelevizije Ljubljana pod taktirko Sama Hubada. Na sporedu bodo dela: Uroša Kreka, Witolda Ludoslawskega. Poleg teh dveh bo orkester izvedel tudi koncert za klavir in orkester Petra Iljiča Čajkovskega s solistko Dubravko Tomšič-Srebotnjakovo.

Čisti dobiček je namenjen koroškimi poplavljenjem.

SELE

(Počastili so spomin Mažijevega Zdravka)

Dne 13. septembra 1941 je na norveško-ruski fronti zadet od granate padel bogoslovec Zdravko Lexe. Njegovi žalostni starši so mu na grobu svojcev na črni marmornati plošči postavili spomenik s sliko in napisom:

Le eno je željo naš Zdravko imel:

da novo bi mašo Gospodu zapel.

Da bi še lepše v nebesih zapel,

zato ga je Bog k sebi vzel.

V torek, dne 13. septembra, ravno za 25-letnico, so štirje duhovniki iz Celovca z zdravnikom dr. Krajgerjem iz Rožeka, vsi študijski tovariši rajnega Zdravka, položili pred spomenik krasen velik venec z napisom: »25 let stare ljubezni — tvoji duhovniški prijatelji«. Nato so obiskali mater in brata pokojnika.

Zdravko Lexe je bil prvi bogoslovec iz krške škofije, ki je kot vojak padel v Hitlerjevi vojni. Sledilo mu je pa še 25 bogoslovcev in kaplanov v smrt. Spominska plošča z imeni vseh je vžidana v kapucinski cerkvi v Celovcu.

Poromali bomo ponovno v Rim

Od 8. do 14. oktobra bomo zopet z avtobusom vozili v Rim.

Peljali se bomo skozi Videm (Udine) — Benetke — Rimini (prenočišče) — Fano — Assisi — Rim (4 prenočišča) — Siena — Firenze — Bologna (prenočišče) — Padova — domov.

VOŽNJA STANE 1200.-šil.

V ceno vožnje je vključeno: 6-kratna večerja, prenočišča in zajtrk ter ogled zanimivosti in vožnja po mestih.

Prijave sprejema do 30. septembra Dušnopastirski urad v Celovcu in pa

AVTOPODJETJE Štefan Sienčnik

9141 Eberndorf — Dobrla ves, Postfach 4, telefon 0 42 36 219.

Na Češko in Poljsko

(Vtisi s potovanja č. g. Vinka Zaletela)

Ko se vozim iz Bratislave preko rodovitnih polj Moravske proti Brnu, mi takoj pade v oči kolektivizacija kmečkih posestev, kajti vidim le velika polja — vmes pa kmečko-industrijske obrate — kolhoze. Mislím, da v nobeni komunistični državi razen Kitajske niso tako dosledno podražili privatnih posestev, zemlje kot tu. Privatno so pustili ljudem le do 33 arov, to je za vrt ali sadovnjak. Vozil sem se sredi avgusta, pa je bilo še ogromno žita nepožetega, tako da ga bo letos veliko propadlo. Preje je bilo veliko deževja, poplave, v kratkih lepih dnevih ne zmorejo s stroji požeti velikih polj. Ko sem se zvečer vozil, so marsikje na polju ob luči mlatili žito in šele ponoči so se delavke in delavci vračali s polja domov. Prej so bili samostojni kmetje, sedaj so delavci na kolhozih, da pa nimajo prevelike skrbi za skupno zemljo, opazujem vsepovsod.

Kolhozi so vaška društva in imajo do 2000 hektarov zemlje. Razdeljeni so v čete po 12 ljudi. Delajo po »jednotah« ali točkah, n. pr. dve jednoti na dan dasta zaslužka 24 korun (okoli 35 šilingov). Vsak kolhoz pa ima zaslužek po zmoglostih in nekateri dosežejo tudi 60 korun na dan. Plača ni stalna, ampak le tedaj, kadar delajo, torej pozimi ne. Tisti pa, ki ima

stalno delo pri živini, ima v oskrbi 12 glav živine in dobi plačo po množini mleka, telet in prirastka mesa. Ker so ženske enakovredne, zato imajo tudi enako težko delo, vidim jih n. pr. mlatiti žito, kar pri nas delajo moški.

Mlatilnih strojev je sicer veliko kakor tudi traktorjev, nisem pa videl takih kot pri nas, da bi obenem poželi, omlatili in slamo povezali. So pa velikanski nerodni stari tipi, ki so jih dobili iz Rusije, da so se jih tam znebili in lahko nabavili nove.

Primerjam nekdanjo in sedanjo Češko. Čudim se temu, ko se Češka kot vse komunistične države tako industrializira, da bi morali ljudje živeti v »raju«, pa je tako žalostno po trgovinah, vidim ljudi stati v vrsti pred trgovinami in gledam, kaj imajo in česa nimajo. Značilno se mi je zdelo, ko sem iz nekega grička pri Uherskem Hradištu gledal čez tako zanemarjene njive, spodaj nove tovarne. Spomnil sem se na anekdoto v nekem listu, ki kaže sicer na Rusijo, pa je podobno tudi v satelitskih državah.

V neko moskovsko družino je prišel obisk z dežele, pa je bil doma le mali Pavel. Stric ga vpraša:

»Kje pa je oče?«

Osmošolci Slovenske gimnazije vabijo na

prireditve

ki bo v nedeljo, dne 25. septembra 1966, ob 14.30 popoldne v farnem domu v Zvabeku

in ob 20. uri zvečer pri Rutarju v Žitari vesi.

Na sporedu so fantovske pesmi, godci, tamburaši in še marsikaj drugega.

do, da je treba podpirati ustanove za mladino, ki vedo, da dijaški domovi niso nobena pridobitna ustanova, iz katere bi kdo bogatel. Dajmo, torej, podprimo to pomembno ustanovo, kot je Mohorjeva družba. Gre za dobro vzgojo naše mladine. Gre za bodočnost naših malih.

Po vseh razgovorih popolnoma odobravam, da se Mohorjeva družba obrača po pomoč do vseh dobrih src na Koroškem in teh ni malo. Pomagajmo v svoji dobroti najprej svojim, bližnjim, naši domači ustanovi za mladino. Če bi mogli zbrati potrebni denar za vrnitev posojila, bi ji lahko priskrbeli veliko denarja. Prepričan sem, da se bo med nami dobilo toliko dobrih src in bo to mogoče izvesti.

Mohorjevi želimo še nadalje mnogo uspehov!

St.

Skodljivci v shrambah povzročajo izgubo

Žitarice v shrambah napadajo razne žuželke pa tudi glodalci. Pozimi, ko škodo opazimo, je po navadi prepozno, da bi shranjeno zrnje rešili. Zato moramo že jeseni pripraviti shrambe in zatreti žuželke.

Predvsem moramo skrbeti, da shranimo žito v suhe, zračne in po možnosti svetle shrambe. V istih prostorih kot žito ne smemo shranjevati sena, slame, razne stroje in gradbeni material; v vsem tem bi škodljivci našli ugodne prostore za svoja skrivališča.

Sedaj so shrambe večinoma polne. Kdor jih je pravilno očistil in razkužil, temu se ni treba bati, da mu bodo žuželke poškodovale zrnje. Skrben gospodar je pometel zidove, strop, tla, kote in sploh vse, kjer bi lahko žuželke našle skrivališče. Potem je s cementom ali z mavcem zamašil špranje. Tisti, ki desk na tleh nima pribitih, jih je dvignil in tudi pod deskami pometel. Potem je takoj zaprašil z lindanom in še-

le nato položil deske nazaj. Smeti je seveda zažgal. Po čiščenju je vse površine prebelil z apnenim mlekom. Vzel je tri dele vode in del gašenega apna.

Temu je sledilo uničevanje škodljivcev s kemijskimi sredstvi: Rapein 53 — 40 cm na kvadratni meter površine oziroma 1 liter na 25 kvadratnih metrov ali kombicid — 1 liter za 25 kvadratnih metrov površine ali neocid — prav tako 1 liter za 25 kvadratnih metrov. S sredstvi poskropimo zidove in tla. Za uničevanje škodljivcev v tleh pa lahko uporabimo tudi sredstva v prahu, na primer: gamacid prah 0,5 ambarin, maltox P-1 in druga. Nobeno od navedenih sredstev se ne sme mešati z žitaricami, ki so namenjene za prehrano ljudi in živali.

Pozneje, ko je zrnje že v shrambi, se ga lahko lotijo podgane. Te uničujemo s posebnimi strupi, ki jih je več vrst, na pri-

mer: cinkfosfid v pasti in prahu, tomorin, antikolin, racumin. S pripravkom zastrupimo poti, vodo in nekaj hrane za podgane. Pomaga zlasti zastrupljena voda, ker podgane potrebujejo mnogo vode. Vse te strupene vabe pa moramo postaviti na takšen kraj, kjer ne morejo zraven otroci in domače živali.

Tisti, ki shrambe za žita niso temeljito očistili in razkužili, se bodo teže borili proti žitnim škodljivcem. Zakaj pozneje bo pomagalo edinole zaplinjevanje s strupenimi plini. To pa je nevarno tudi za človeka.

K lesu se vračajo

Že pred dvesto leti je opeka začela izpodrivati les pri gradnji stanovanjskih hiš, toda londonski »Times« ugotavlja, da kažejo statistični podatki o stanovanjski gradnji, da se je razvoj v zadnjih letih občutno zboljšal v prid lesa. Leta 1964 so namreč na Angleškem zgradili nič manj kakor 5000 hiš z lesenim ogrođjem in lani se je število takšnih hiš še podvojilo. Arhitekti pa tudi krajevne oblasti navajajo za uporabo lesa pri gradnji notranjega ogrođja razne okolnosti oziroma prednosti, ki govorijo za uporabo lesa, med temi: hitrejšo konstrukcijo — hiša s takim ogrođjem se da zgraditi trikrat hitreje kakor z običajnim gradivom; poleg tega so takšne konstrukcije lažje in ne zahtevajo tako dragih temeljev; notranja izolacija in zvočnost sta boljše in še posebno važna je okolnost, da se lesene konstrukcije lažje prilagodijo industrijski gradnji.

Prav iz teh razlogov vstaja na podeželju vedno več stavb z lesenim ogrođjem, lesenimi stenami, lesenimi vežami, z lesenim opažem itd. Zavarovalnice so ugotovile, da ni nevarnost požara v takšnih hišah nič večja, kakor v običajnih, ljudem pa se lesena notranjost zdi bolj domača. Doslej so gradili lesena ogrođja samo za eno ali dvonadstropne stavbe, toda pred kratkim je Donald Gibson, glavni ravnatelj za raziskovanje in razvoj v ministrstvu za gradnje, odprl prvi blok štirinadstropnih stavb z lesenim ogrođjem, in sicer so to prve takšne stavbe v Veliki Britaniji. Stavbe so zgradili na podlagi dognanj Združenja za raziskovanje lesa in za razvoj (Timber Research and Development Association).

Haile Selasie postaja demokrat

Abesinski cesar Haile Selasie je dal abesinskemu narodu že leta 1931 pravi parlament, ki je pa ostal le za okrasek cesarski diktaturi. Sedaj je pa cesar spremenil svoje mnenje. V svojem govoru po radiu je oklical, da bo od sedaj »začasno« imenoval samo še ministrskega predsednika. Predsednik sam bo pa sestavljal vlado.

Cesar je rekel, da so se časi v njegovi domovini že toliko spremenili, da so gornje reforme postale potreba abesinskega političnega življenja. Zato se mora tudi v Abesiniji uveljaviti načelo kolektivnega vladanja. Kakšni naj bi pa bili stiki med vlado in parlamentom, o tem cesar ni rekel ničesar.

Na Novi Gvineji tarife za neveste

Na vzhodnem delu Nove Gvineje, ki je pod avstralsko kolonialno upravo, so razmere na ženitovanjskem trgu prisilile javno upravo, da misli postaviti posebno tarifo za odkup nevest. To je tam že stoletja stara navada, ki se je pa sedaj spremenila v razvado, s težkimi socialnimi posledicami.

Cene za neveste so začele tako hitro rasti, da jih le malokateri ženini premore. So dosegle že znesek 2,700 dolarjev. Zato se morajo ženini in njihove družine zadolževati, da lahko omogočijo nakupe. To pa spravlja marsikatero družino na rob gospodarskega propada. Uprava se zaenkrat ni mogla odločiti, da postavi enotno tarifo za vso kolonijo. Tarife bodo postavljene po okrajnih svetih in ob sodelovanju z domačini. Čudne razmere!

Ruski sateliti se pečajo s špionažo

Takega mnenja je ameriški zrakoplovni strokovnjak Sheldon, ki je na nekem shodu rekel, da se 46 ruskih satelitov, ki krožijo okoli Zemlje, peča s špionažo. Letajo nizko nad zemljo, po 8 dneh pa izginejo. To se pravi: Rusi jih spravijo nazaj na zemljo, da jim odvzamejo filme, potem jih pa zopet pošljejo na plete okoli Zemlje. Seveda število teh ruskih satelitov ni stalno, včasih jih je v vesolju več, včasih manj. To je odvisno tudi od vremena.

Ruski strokovnjaki bi najbrž lahko prestregli s podobnimi podatki o ameriških satelitih. Tehnični napredek ne pozna nobene železne zavese na obe strani.

„HORIZONT“ - plot zvesti pastir za živino

PODJUNSKA TRGOVSKA
DRUŽBA

BRATJE RUTAR & Co.

DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 Tel 04236-281

Vajenca ali vajenko

sprejme takoj prodajalna Družbe sv. Mohorja v Celovcu na 10. OktoberstraÙe 27. Prednost imajo tisti, ki imajo nižjo gimnazijo. Javiti se je treba v Mohorjevi knjižarni.

MOHORJEVA KNJIGARNA SPOROČA

Prejeli smo novo številko »Ognjišča« in še nekaj izvodov prejšnjih dveh števil.

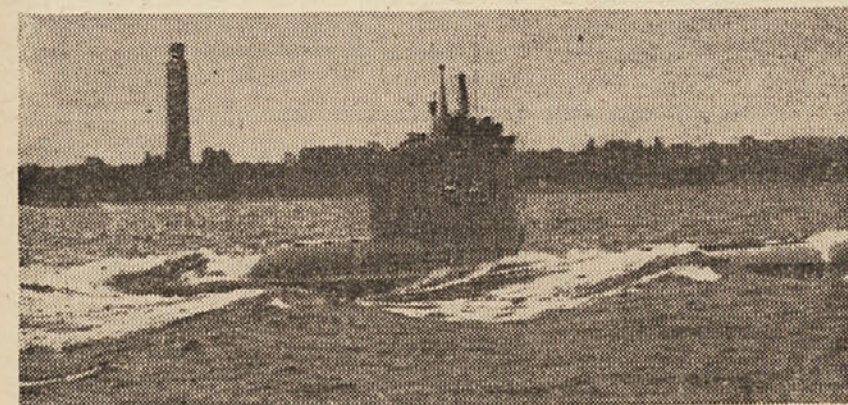
Na razpolago imamo novi Bogoslovni vestnik 1966 (1-2) s pomembnimi članki o koncilu.

DOBI SE ŽE NOVA DRUŽINSKA PRATIKA 1967.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 25. septembra: 6.15 Duhovni nagon. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 26. septembra: 14.15 Poročila, vreme, objave. Pregled sporeda. Solistična glasba. Ob stoletnici prvega slovenskega romana: »Deseti brat«. — 18.00 Dober večer našim malim. — TOREK, 27. septembra: 14.15 Poročila, vreme, objave. Športni mozaik. — SREDA, 28. septembra: 14.15 Poročila, vreme, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 29. septembra: 14.15 Poročila, vreme, objave. Žena in dom. Kaj pravite k temu? (Prof. M. Rus: 4. — Pozitivne in negativne strani dijaških domov. — PETEK, 30. septembra: 14.15 Poročila, vreme, objave. Domače novice od petka do petka. Po naših krajih in pri naših ljudeh. Korški kulturni pregled. — SOBOTA, 1. oktobra: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Dolenske ohcetne pesmi.

Katastrofa zahodnonemške podmornice „Hai“ v Severnem morju

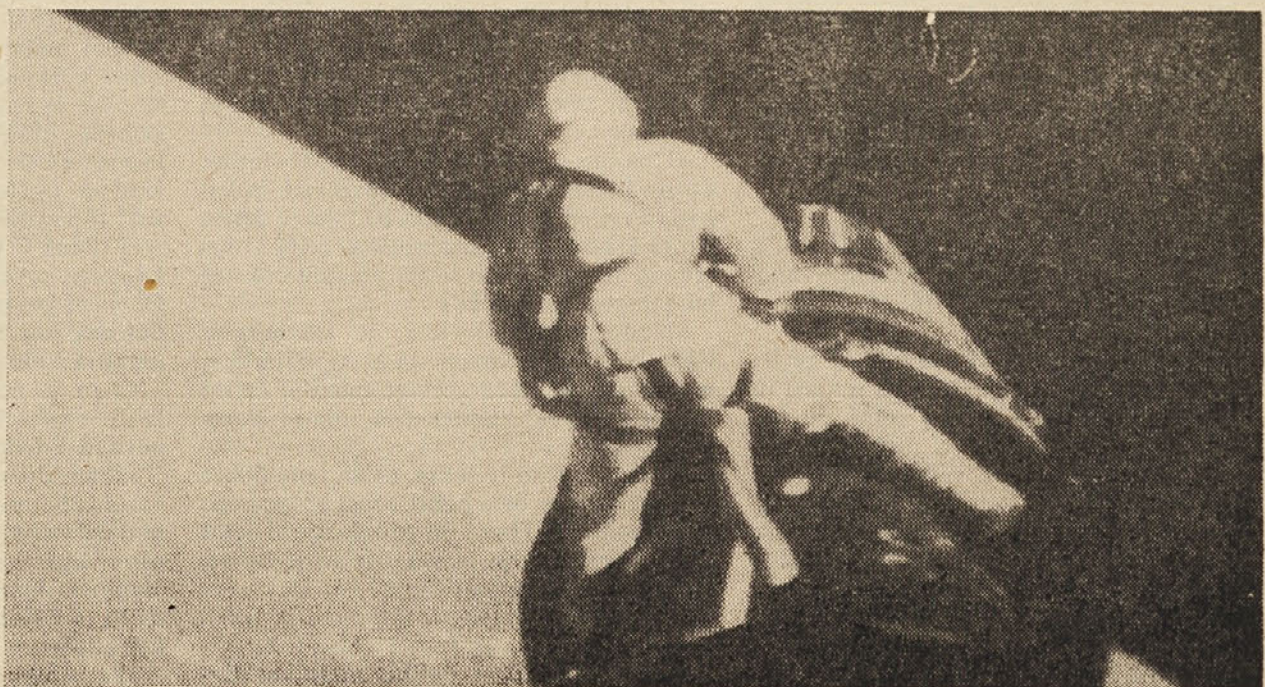

V sredo, 14. septembra, zvečer, se je potopila zahodnonemška podmornica Hai (Morski pes) blizu Dogerbanka v Severnem morju. Slabo vreme je oviralo reševalne ladje, ki so plule proti kraju nesreče. Predstavniki zahodnonemške mornarice je povedal, da na podmornici ni bilo 21, temveč 20 članov posadke. Nesreča je torej terjala 19 človeških žrtev, enega mornarja so rešili živega. Rešila ga je angleška ribiška ladja. Na sliki podmornica Morski pes nekaj dni pred katastrofo.

Nov uspeh ameriških vesoljskih znanstvenikov

Združene države Amerike prikazujejo sedaj slike uspešnega vesoljskega poleta ladje »Gemini 11«. Kot znano sta v ponedeljek, 12. septembra, poletela v vesolje dva ameriška kozmonavta, in sicer Richard Gordon in Charles Conrad. Polet je bil kronan z največjim uspehom, saj sta dosegla rekordno višino 1370 kilometrov; dosedanj rekord sta držala vesoljca Collins in Young z vesoljsko ladjo »Gemini 10«. Po tridnevem bivanju v vesolju sta vesoljca pristala na ocenau v četrtek, 15. septembra, ob 14. uri, in sicer 1120 kilometrov vzhodno od Cape Kennedyja. Njuna ladja se je spustila na vodo le 2400 metrov daleč od letalonosilke »Guam«.

Na sliki vidimo astronavta Gordona med njegovim poletom po vesolju. Izgleda kot da bi jezdil na satelitu »Agenia«. V resnici pa je medtem, ko ga je nad Atlantskim oceanom fotografiral njegov tovariš v »Geminiju 11« Conrad, pripravljaval tehnične podrobnosti za spojitve z »Ageno«.

ZA MLADINO IN PROSVETO

Z navdušenjem gradite nov svet!

Kdo je rekel tako? Tako je spregovoril mladim ob koncu koncila v imenu zbranih škofov za to posebej določeni govornik. »Z navdušenjem gradite nov svet, ki bo boljši od sedanjega!«

Tako veliko nalogo je mogoče izpolniti le, če si povezan z drugimi v za to primeren organizacijo. Jasno je, da ima član take zveze neke dolžnosti.

Kaj kaže članu katoliške mladinske zveze njegove poglobitve dolžnosti?

Članu take zveze kaže njegove poglobitve dolžnosti njegov položaj:

1. Ker je kristjan, bo ljubil Boga in Cerkv ter zato vestno izpolnjeval krščanske

dolžnosti. Sodobno življenje bo skušal oblikovati po Kristusovih smernicah.

2. Ker je Slovenec, bo ljubil svoje slovensko ljudstvo, njegov jezik in njegove običaje. Razvijal bo dobre lastnosti in sposobnosti svojega naroda. Ziral bo pa vse slabe strani, ki se na njem kažejo, posebno neznanost, sebičnost, dvoličnost in nezmernost.

3. Ker je mlad, bo ljubil fantovsko nemadeževanost in dekliško čistost. Spoštoval bo osebo drugega spola. Okoli sebe bo ustvarjal novo družbo, v kateri ne bo umazanega govorjenja, ampak bo družba ljudi plemenitih misli in velikodušnih dejanj.

Misli, da lahko leti...

Svetovna zdravstvena organizacija je nedavno glasno opozorila na vse večje širjenje uživanja mamil med mladino in na katastrofalne posledice vsled tega.

Tudi francoski list Figaro Litteraire je objavil članek, ki ugotavlja, kako se širi uživanje mamil med francosko mladino. Pravi, da mladi prično uživati mamila ne zaradi kakšne potrebe, ampak samo pod vplivom svoje okolice, da bi dokazali svojo drznost, ko se tudi sami spuščajo v to tveganje.

Podobno kot pri kajenju, ki ga začno fantje in dekleta, da pokažejo, da nekaj so in nekaj znajo, ali pa pri uživanju alkohola, tudi pri mamilih ne gre za kakšno resnično potrebo.

Najbolj razširjena oblika je, da fant ali dekle poizkusi tako »cigareto«, ki ga oma in zaziblje v sladki sen. Seveda postane

mnogim že pri prvi cegareti slabo. Največ takih junakov je med fanti, posebno med študenti.

Druge oblike uživanja mamil je jemanje takih praškov in pilul.

In posledice? Zavise od tega, za kakšno mamilo gre. Mamilo LSD, ki je halucinacijska droga, deluje že v zelo majhni količini od osem do 12 ur. Njegovo delovanje ima več stopenj: najprej slabost, nato otrplost in takšno stanje, v katerem »zapušča duh svoj telesni zapor in odhaja na sprehod«. Tak človek se tedaj počuti kot metulj, orel, netopir ali kakšna druga ptica. Prepričan je, da lahko leti in pri tem izgubi vse pojme o realnosti. Mnogi ljudje v takem stanju mislijo, da lahko lete in skočijo skozi okno ter se — ubijejo.

Bog obvaruj naše fante in dekleta pred takimi manijami in drznimi poizkusil

BARVE PRIPOVEDUJEJO

Gotovo ste opazili, da so luči na pisalnih mizah zelene barve, ker ta barva ne utruja oči. Toda s tem še ni rečeno, da zelena barva olajšuje delo. Znanstveniki so dokazali, da je človek najbolj delaven pri rožnati svetlobi. Zelena luč nas napravi leno in nas zaziblje v sladko brezdelje.

Večina ljudi ima navadno ob modri svetlobi občutek mrzlega, nasprotno jim pa rdeča barva pričara občutek toplega, prijetnega. S posebnimi napravami so celo ugotovili, da barva vpliva na toploto telesa: modra jo znižuje, rdeča pa zvišuje. To je samo posledica vida, ker slepi ljudje ne čutijo te razlike.

Enake barve različno učinkujejo na osebe različnih značajev. Ob bledosivi svet-

lobi ima otožen človek drugačne občutke kot sangvinik.

Barve lahko škodujejo celo teku. Neki ameriški strokovnjak je povabil goste na večerjo, kjer so postregli izvrstne jedi, a gostje niso kazali teka. Vzrok, da so jedi ostajale na mizah, je bil v luči, s katero je mož razsvetlil jedilnico. Uborabil je senčnike, ki so propuščali samo rdeče in zelene žarke. Ko je spremenil luč, so gostje dobili normalen tek.

Pravijo, da je zelena barva znak upanja, rdeča pa ljubezni, oziroma barva počitka in delavnosti. Na žalost pa lahko ugotovim, da velika večina ljudi nima smisla za barve. Ne samo smisel, ampak tudi spomin za barve je pri večini ljudi slabo raz-

vit. Marsikatera gospodinja kupi nit za krpanje nogavic, a ker je pozabila vzeti s seboj nogavico, pride domov z nepravilno barvo. Temne barve dajejo občutke teže, svetle pa lahkosti.

A. D.

Iz ust v usta je šla

Kdo? Naša slovenska govorica. Zapisana jezikovna dediščina srednjega veka res ni velika. Tem bolj pestra in dragocena pa je nezapisana dediščina in predstavlja celo bogastvo v slovenskem jeziku iz preteklih stoletij. To je — slovenska narodna pesem.

Kdo jo je ustvaril? Ne vemo več. Ustvarili so jo pesniško nadarjeni posamezniki. Iz ust v usta je šla in se prenašala iz roda v rod. Besede so ostale, imena pesnikov pa so se pozabila.

V svojih pesmih so naši predniki izražali svoja čustva ob najrazličnejših prilikah, v sreči in zadovoljstvu, v žalosti in veselju, v težkih in dobrih časih.

V 19. stoletju je bila doba, ki ji pravimo »romantika«. Takrat so z velikim navdušenjem zapisovali narodne pesmi. Največji zbiratelj slovenskih narodnih pesmi je pač Karel Štrelkelj, ki je zbral cele štiri knjige slovenskih narodnih pesmi.

NAJSTAREJŠE PESNIŠTVO

Najstarejše pesništvo je imelo bogoslužni značaj. To so bila »obredja«, ki so bila sprva poganska, potem so pa dobila krščanski značaj. Iz tega se je razvila slovenska pripovedna pesem.

Sem spadajo balade, pesmi, ki jedrnat povedo dogodek mračnega značaja (Kralj Matjaž in Alenčica, Lepa Vida, Mlada Zora...)

Dalje so bajke, izmišljene zgodbe, ki so se v krščanski dobi spremenile v legende (Pegam in Lambergar, Kresnice, Lepa Vida s kačo), legenda Marija in brodnik, Udarjena Marija na Ljubnem in dr.).

Pripovedke so že višja stopnja v razvoju družbene zavesti ljudstva. Ljudstvo pripoveduje poznejšim rodovom v spomin na nekatere pomembnejše dogodke iz svojega življenja (o Martinu Krpanu, o Petru Klepcu, o Kralju Matjažu).

Pravljice so pripovedna zvrst, ki se giblje v izmišljenem svetu nemogočih stvari in bitij, kot so bile na primer vile, rojenice, sojenice, volkodlak, povodni mož, čarovniki, divji mož, velikani in palčki (Zlata ptica, O zlobni mačehi, O zlatih jabolkih).

Basni hočejo iz opazovanja živalskega sveta, iz življenja rastlin in neživih bitij izluščiti neko splošno resnico ali življenjsko misel. Tako v basnih predstavlja lisica zvitost, osel lenobo, lev moč, jagnje ponižnost. (Lisica in jež, Volk in mačka...)

LIRSKA NARODNA PESEM

Ta pesem je namenjena predvsem petju in izraža človekovo občutje ob najrazličnejših priložnostih. Tesno je povezana z resničnim življenjem. Je lahka, resna, včasih šaljiva, včasih zbadljiva, razposajena in prešerna.

latno je žarela puščava v siju zvezd. Živo srebro v toplomeru, ki je visel na verandi, je začelo naglo in neusmiljeno padati. Oster veter je bril čez golo pustnjo in samotna je težila dremajočo zemljo.

»Sedaj smo potrebni tople jedi,« je menil Chan. »Z vašim dovoljenjem bom odprl nekaj škatel.«

»Le nikarte škatle z mišnico!« se je pošalil Bob.

Holley se je že davno poslovil. Mladi Eden je sam sedel pri oknu in strmел v mračni molk. Amerika ima še dovolj prostora, je razmišljal. Ali vedo to vrveče množice, ki se sedajle prerivajo po podzemeljskih železnicah, ki v šumnih restavracijah hrepenéce škilijo za praznimi stolicami ter končno upehane in zgarane splezajo tja gori v podstrešne luknje, ki jih imenujejo svoj dom? V puščavi je dovolj prostora za komolce, prostora, da se človeku širijo prsi! Obenem pa tare človeka plaha skrb, kajti puščava mu kruto razodeva, kako smešno majhna stvar je človek v veselstvu.

Chan je postavil na mizo poln pladenj jedil zraven kadeče se prstene sklede ter povabil Edena, naj zajame.

»Premišljeval sem, Charlie,« je modroval mladi tovariš, »in sedaj vem, zakaj me samotna vedno vznemirja. Sam sebi se tukaj zdim čisto majhen. Poglejte venkaj veličastno daljo; odkod naj si vzamem poguma, da bi se v svetu napihoval, kakor bi me res kaj bilo?«

»Za belega moža taka izkušnja ni slaba,«

Pesmi pojejo o naravi. Posebne so otroške pesmi (Sonce sije, dežek gre. Naš maček je šel...) Najštevilnejše so pesmi, ki pojejo o ljubezni, bodisi dekliške ali fantovske pesmi. Imamo tudi vojaške pesmi (Regiment po cesti gre...), žalostinke in pobožne pesmi (Marija z Ogrskega gre...) T. Jug

ZA NAŠE MALE

Eden, dva...

Eden, dva in eden, dva, v šolo midva hodiva.

V šoli v vrstah vsi sedimo, marsičesa se učimo.

OREL

Mama me je peljala v živalski vrt. Zagledal sem ptico in začel kričati: »Mama, pogledj, kakšna ptica!«

In začel sem kazati na to ptico. Kljun ima na koncu zakriviljen, na nogah pa zelo ostre kremplje. Rjava je in nekoliko črna. Jaz vlečem mamo, da bi šla k njej. Prišla sva čisto blizu.

Ptica je sedela na velikem kamnu in držala v krempljih kos mesa. S kljunom je trgala koščke in potem gledala na vse okrog in jedla meso. In zelo srdito je gledala.

In vsi so govorili, da je to orel. In da je to najmočnejša ptica. Zato, ker lahko vsako ptico premaga in umori. In da lahko majhnega kostruna odnese in celo majhnega otroka. In dve taki ptici lahko človeka ubijeta.

Orli jedo samo surovo meso. Za nič ne bi jedli kruha.

Letajo zelo visoko in se iz višave razgledujejo, kaj bi lahko razmesarili s kljunom. Razne ptičke lovijo in zajčke tudi.

PES

(Nekaj rekov in pogovorov)

Pravimo, da je kdo zvest kakor pes. Kdor binglja z nogami, psu zvoní. Kdo koga zmerja kot psa. Vidi se, kam pes taco moli. Včasih je kakšno dejanje tako, kot bi psu na rep stopili. Seveda se gledata kakor pes in mačka. Tretjega pa še pes ne povoha. Vsak izgovor je dober, pa če ga pes na repu prinese.

je pritrdil Azipec. »Kitajcu tako občutje vedno tiči v srcu. Ve namreč, da je najneznatnejši prašek na robu večnosti. In posledica? Zato je skromno tih in ponižen. Nima razburkanih živcev, kakor hlastajoči Kavkazijec.«

»Da in zato je najbrž srečnejši!« »Gotovo!« Mirno je ponudil tovarišu konservo lososovine. »V San Francisku sem videl belega moža vedno vročičnega in razburjenega. Njegovo življenje je kakor vročica, ki je vsak dan hujša. Čemu? Kje se konča? Prav tam, kjer se konča Kitajčev bitje — mislim.«

Ko sta povečerjala, je hotel Bob pomagati pomivati posodo, a je oni vljudno odklonil. Zato je odšel v izbo in pripravil zvočnik. Napovedovalčev glas je napolnil mirno sobo.

»Sedaj, gospoda, vam nudimo nekaj prav posebnega: Pela bo od vseh oboževana gospodična Norma Fitzgerald, ki gostuje v komediji »Junjska noč.«

In razlegel se je čudovito čist sopran. Chan in njegov mladi prijatelj sta ginje-na poslušala.

»Zopet ena mnogih skrivnosti belega moža! Človek je človeku tako blizu, a vendar sta si tako daleč narazen. To damo morava poiskati!«

»Kako pa?« je vprašal Bob.

»Bo že kako!«

Chan je tiho odšel in Bob je odprl knjigo. Čez dolgo časa ga je zmotil telefon.

Earl Derr Biggers:

27

KITAJČEVA

papiga

Toda potem pa se mu je povrnil pogum: začel je iskati izhoda. Skoraj se mi smili v svoji stiski. Holley je premolknil. »Da, to je moja teorija. Kako jo presojate vi, Charlie?«

Chan je Maddenovo nedovršeno pismo počasi obračal med rumenimi prsti. »Zdi se mi čisto jasno. Toda vendar imam pomisleke.«

»Na primer?«

»Madden je zelo mogočen gospod. Delaney in njegova tovarišja ne pomenijo mnogo. Lahko bi se izgovoril, da je ravnal v silobranu.«

»Da — ko bi se mogel zanesti, da ga bo Thorn podpiral! Toda tajnik ga sovraži in bati se mu je, da bi pričal proti njemu. Pomislite pa tudi, da mu ti možakarji očitajo ne le to — ampak vedo tudi, kar je vedel Delaney!«

»Le še nekaj: Zabodli so Louieja, ki se je tako dolgo dobro razumel s Kitajčevim papigo. In vendar je odpotoval Louie v Frisko že v sredo jutraj, dvanaest ur pred nesrečno nočjo. Ali ni bilo potem nesmiselno, umoriti ga?«

Holley je premišljeval. »To je resen pomislek. Toda bil je Maddenu vdan — zato ga je bilo treba odstraniti. Hoteli so vdano jagnje imeti v krempljih samo in brez pomoči. Morda ta razlaga malce šepa, toda za sedaj ne vem boljše. Kaj morete sicer ugovarjati mojemu naziranju?«

»Dolga izkušnja me uči, da je lahko zelo usodno, če se človek preveč krčevito opri-me kake teorije. Potem ji poskuša vse prilagoditi. Toda vedno sem se še prepričal, da je bilo mnogo boljše, če se nisem zagrizel v kakšno teorijo. Za enkrat pa seveda odkrito priznavam, da tavam v temi. Treba bo paziti in čakati, morda kmalu najdemo pravo sled.«

»Upajmo,« je vzdihnil Bob. »Žal slutim, da ne bomo mogli dolgo opazovati in čakati. Preslepil sem Maddena, da se bosta danes z gospodom Draycottom sešla v Pasadena. Kmalu se bo vrnil praznih rok ter bo zahteval pojasnila.«

»Nesrečno naključje!« je skomizgnil Chan. »Draycott in on sta se zgrešila. Kaj podobnega se je že večkrat zgodilo, če sta se domenila za sestanek dva tuja si človeka.«

»Mogoče. Zato le želim, da se vrne dobre volje! Drugače bi utegnil zopet seči po samokresu Billa Harta in misel, da bi ležal tam kje za posteljo in kazal le svoje čevlje, mi nikakor ni simpatična.«

16.

Sonce je zašlo za daljne snežnike; škr-

P ~ I ~ S ~ A ~ N ~ O

B ~ R ~ A ~ N ~ J ~ E

JUTRO OB SOTLI

Poletni dnevi so minevali in odnašali s seboj vedno nova doživetja. Minile so že zgodnje slive, dozorevale so pozne, zrele hruške so odpadale z vej in ropotale po naši slamnati strehi. Na tleh pod jablano sva našli vsak dan več rumenih plodov navadne velikosti. Skriva je pred dedkom in babico sva lomili sočne koruzne storže in teta nama jih je pekla, če ni bilo nevarnosti, da naju kdo ujame. V vinogradu so zoreli težki grozdi. Vsak dan sva gledali vso to lepoto in se počasi poslavljali od vasi in vsega lepega, kar sva doživeli. Bližal se je pričetek šolskega leta in s tem tudi najinega odhoda v mesto.

Bilo nama je žal zapustiti vso to širino in prostost, toplo sonce, bližnji gozd, dedka in babico, teto, malo kravico in toliko ljubljene psa Vrbasa. Teh nekaj dni sva hoteli še dobro izrabit in najina razposajenost ni poznala mej.

Toda nekega jutra, dva ali tri dni pred najinim povratkom v Zagreb, se je zgodilo nekaj, kar naju je razžalostilo in potemnilo vso radost ob dedku in babici prebitih dni.

Kot vedno sva se podili po bregu, poraščenem z zeleno travo. Vrbas je z glasnim laječem spremljal vsak najin gib, se zale taval med naju in vsi trije smo se spletali v zamotan klobčič. Vrbas je rahlo grabil najina krila, včasih pa tudi stisnil s svojimi zobmi nogo ali roko. To naju je še bolj sprostito. Tako sva razgrajali, da so se vznemirile še kokoši in pričele preplašeno begati po dvorišču ter kokodakati na ves glas. Ena se je pognala iz vrta na plot, tam nekoliko postala, nato pa razprostrla pisana krila in poletela naravnost k nam. Nesrečni Vrbas je mislil, da bi se tudi ona rada udeležila zabave, in ji je stisnil vrat s svojimi zobmi, toda premočno.

Igra in smeh sta prenehala. Pobiti sva se pobrali s tal, otepli zmečkani krili in strahoma pobrali kokoš. Iz vratu ji je kapljala kri. Sestra je zašepetala:

»Kaj bo rekla babica?« — in v obeh so se ji nabirale solze.

Pogledali sva proti hiši. Na pragu se je pravkar pojavila babica. Nenadna tišina se ji je zazdelo sumljiva in pohitela je k nam. Kokoške niso mogli več skriti.

Vrbas je takoj strahopetno zbežal, na naju pa se je izlila ploha ostrih besed. Ves dan nama je bil pokvarjen.

Zvečer, ko smo bili že vsi zbrani pri večerji, se je naenkrat oglasila babica:

»Te pasje zgage ne želim več videti v hiši! Zadavila mi je najboljše kokoš; znešla mi je vsak dan največje jajce.«

Srkali sva mleko in molčali; a teta je ugovarjala:

»Kako bosta pa otroka prebila brez psa?«

»Saj kmalu odideta...«

»Filmovci so tu v mestu!« je oznanil jasni glas Pavle Wendell. »Pridite no sem!«

Pohitel je v svojo sobo. Chan je v patiju zakuril ogenj in čepel ob kaminu. Soj ognja je trepetal na njegovih debelih licih. Bob se je vrnil s klobukom in postal pri Kitajcu. »No, imate kak nov načrt?«

»Nikar! Pravkar sem daleč od Maddenove farme. Sem v Honoluluju, kjer noči toplo in ljubko božajo, niso trde kakor mrzla puščavska noč. Priznam, da se moja duša bori z domotožjem. Mislim na skromno hišico, kjer gore pisane svetilke in je zbranih mojih deset otrok.«

»Deset? Moje spoštovanje, vrli oče!«

»In tudi ponosen oče! — Toda kaj? Vi hočete oditi?«

»Rad bi za hipec v Eldorado. Gospodična Wendell je klicala, da so prišli filmski igralci. Sicer pa jim je za jutri Madden dovolil, da smejo obiskati njegovo farmo. Stavim, da je na to pozabil.«

»Skoraj gotovo. Rajši ga ne spomniva na to! Sicer bi utegnil dovoljenje preklicati.«

Ko je Bob stopil v hotel, je opazil, da je nocojšnji večer drugačen od drugih. Iz gostilniške sobe na levi se je oglašala godba, smeh in govorjenje. Nasproti mu je prišla Pavla Wendell in ga peljala noter. Starejši igralec z bronasto rjavim obrazom je tolkel po klavirju. V kotu, malo proč od množice, je sedela neka dama poleg patriarha z belo brado in Eden je prisedel k njima.

»Kako je že vaše ime?« je vprašal sivo-

»Ampak drugo leto spet prideva,« sem se drznila pripomniti.

»Vaju ravno potrebujem! Saj sta samo za škodo!« se je obregnila babica, toda po glasu se ji je poznalo, da ne misli tako hudo. Samo za Vrbasa nisva mogli izprostiti milosti.

Ko sva drugo jutro prihiteli na sonce pred hišo, je bilo vse tiho. Vrbas naju ni pozdravil z veselim mahanjem repa in objestnim laječem. Teta ga je odpeljala daleč v drugo vas in ga pustila samega v tuji hiši.

Žalostni sva bili. Babice, ki se je motala okrog hiše, nisva pogledali, dedku nisva voščili dobrega jutra. Počasi sva se napotili po stezi proti gozdu, ki je svečano šumel v jutranjem vetru.

GORAZD GOSPOSVETSKI

Jutranja megla

Skoz tenko tkane
sive tančice
moje zenice
vidijo njive,
temno razorane
med ozimino zeleno
kakor črnike rane; —
in na ozarah orača,
ki vole in plug obrača
na prst pognojeno.
In tam obris gaja,
ki izza polja
kot zelen zid vstaja.
Na zapaženem koncu

V gozdu sta naju pričakala mir in hlad poletnega jutra, ki bo že kmalu jesensko. Rosa se je svetlikala po travi in praproti in hladila najine boste noge. Ptiki so si pripevali v krošnjah in veverice so neutrudljivo preskakovale z veje na vejo.

Molčali sva. Pa kaj bi govorili? Bili sva žalostni, poleg naju ni poskakoval Vrbas.

Sčasoma sva se naveličali sprehajanja po gozdu.

»Počniva še kaj drugega, da nama bo čas hitreje minil!« sem predlagala sestri, ki je soglašala:

»Prav, tudi meni je dolgčas. Da bi bilo vsaj gob v gozdu. Pa jih ne bo, dokler ne bo padel obilen jesenski dež,« je ponovila

lasi mož, z roko zaslanjaje uho. »Me prav veseli, gospod Eden, da sem spoznal vas, Pavlinega prijatelja! Nocoj je tukaj kaj glasno! Kar budi se mi čuti, da doživljam zopet tiste čase, ko sem pripadal potujoči gledališki družini...«

»Nikar ne mislite, da so vedno takil!« je zašepetala Pavla. »Le, če vedo, da je ves hotel njihov!«

Razgrajali so, uganjali burke in godli, dokler ni nenadoma vstopil skozi vrata mrkogledni režiser ter pogal svojo vojsko spati. Le nerada je ubogala veselo družbo ter se obotavljaje se zadrevila v drugo nadstropje. Bob Eden je predlagal Pavli, da bi šla malo na izprehod. In hodila sta počasi po glavni cesti, ki se je blela in prazna svetila v mesečini.

»Le oglejte si mesec!« je dejal Bob. »Kakor svež, okrogel melonin krhelj, pravkar vzeti z ledu.«

»Zelo ste navdušeni za kuharske užitke, kajne? Še vedno z velikim veseljem mislim na to, kako ste se bojevali z beefsteakom!«

»Človek mora jesti! Toda če bi ne bilo tistega beefsteaka, bi se morda ne bila seznanila.«

»In če bi se ne bila?«

»Tedaj bi mi bilo tukaj zelo dolg čas.« Nekaj časa sta hodila molče. »Dogodki na farmi se bližajo koncu.« je nadaljeval Bob.

»Potem bom zopet moral odtod.«

»Nazaj v svobodo? Kako ste lahko ve-

besede, ki jih je prejšnji večer slišala od tete, in nadaljevala: »Nesli bi jih babici...«

»Seveda, ravno babici... Nobene ji ne bi nesla, pa da jih je poln gozd. Zakaj pa nama je vzela Vrbasa! Dedek ga je dal nama, ne njej!« sem jezno zamrmrala.

»Izmisliva si, kaj bi delali!«

Sedli sva na mah in se poglabili v razmišljanje.

»Pojdiva k učiteljevi Metki. Za njenim domom lahko nabereimo lepe storže, ki jih ona dobro peče...« so se sestri pocedile slin; postala je že lačna.

Hotela sem že privoliti, ko sem se spomnila nekaj boljsega.

»Ne, ne greva k Metki. Pri njej sva bili že stokrat. Vem nekaj boljsega. Pojdiva!« sem dejala in vstala.

»Kam greva?« je radovedno vprašala sestra.

»Boš videla,« sem ji skrivnostno odvrnila in krenila v smer, ki je vodila iz gozda.

Prišli sva na sončno jaso in se napotili preko bogatih njiv dozorevajoče koruze

me glenega prostora
s težko sivino zastora
pa nizki zatrep neba,
ki se odpira
v dvigajočem se soncu
kot usta žareča...
Težak sij izvira
iz plamenečega dna
in se bakreno preliva
preko vsega
kot reka široka, blesteča:
preko brazde in cveta
in mene in kmeta.
Še malo,
pa se bo vse zalesketalo,
pa bo zlat čas,
pa ne bomo več sivi
ne gaj ne dobrava,
ne zastrta daljava,
ne kmet na njivi
ne jaz...

proti dolini, kjer se je srebrno svetlikala Sotla.

Nehote sem se nasmehnila. Sestra, ki me je skrivaj pogledovala, je ujela ta nasmeh, uprla oči v smeri mojega pogleda in se udarila z roko po čelu:

»Aha! Tu smo! Kako da se nisem prej spomnila! Kako si skrivnostna...!« je dejala posmehljivo.

Naredila sem se nevedno.

»Česa si se spomnila?«

»No, kopat se greva na Sotlo. Ta zamišel je že nekaj vredna...«

Naenkrat se je zdrznila:

»A kaj bo rekla babica? Saj veš, da naju ne pusti na Sotlo.«

»Pa me ne smete pozabiti! Tako rad bi ostal vaš... hm... vaš prijatelj.«

»To je lepo! Prijatelj človek vedno potrebuje!«

»Pa pišite mi včasih! In poročajte mi kaj o Wilburu! Človek nikoli ne ve, ali je dovolj previden, kadar hodi po križiščih prometnih cest?«

»On bo vedno pravo zadel — o tem boste prepričani! Zopet sta prišla pred hotel. »Lahko noč, gospod Eden!«

»Še trenutek! Ko bi ne bilo Wilbura...« Teta sicer ni — pač pa je Jack. Ne smesite se, mladi junak svobode! Bojim se, da je tega kriv mesec, ki je kakor melonin krhelj...«

»Mesec ni kriv, ampak vil!«

Hotelir je brkljal okrog vežnih vrat v medli svetlobi vežnih luči. »O jej, gospodična Wendell!« je zagodrnjal. »Skoraj bi vam bil zaprl vrata!«

»Saj že grem! — Torej na svidenje jutri na ranch!«

Bob je pokimal godrnjavemu gostilničarju, ki mu je pred nosom zaloputnil vrata. Ko se je po samotni puščavi vozil domov, je začel premišljevat, kaj naj natveze P. J. Maddenu. Kajti Draycott, s katerim naj bi se bil milijonar sešel v Pasadeni, je kajpada bil čil in zdrav v San Francisku ter ni niti sanjal, kako važno je njegovo ime pri tej biserni kupčiji. P. J. bo norel ter zahteval pojasnila.

Toda čudno: farma je spala v temi in le Ah Kim se je prikazal.

»Me ravno briga! Saj ji ni treba vedeti!« sem se ujezila. »Zakaj nama je vzela Vrbasa! Zdaj bi se z njim igrali pri domu.«

»Prav imaš, sama je kriva,« je soglašala sestra in objestno pohitela. Ustavila se je šele tik ob peščenem bregu, na katerem so rastle rumene debelušaste vrbe.

Malo sva posedeli, nato sva se slekli in se pognali v mrzlo vodo. Bilo je še zgodaj in na bregu se še niso igrali otroci. Mir, ki je vladal, je motilo samo lahko ropotanje mlina nekje ob reki.

»Ne bom se še kopala. Je še prehladno,« sem sklenila in nastavila mokre noge soncu.

Poleg mene se je usedla sestra. Reka je tekla pred nama. Tu in tam je nosila na svoji površini kakšen list, ki ga je odtrgala bližajoča se jesen. Na tem mestu je bila precej široka in izjeden breg je kazal, da skriva v sebi precej nevarnih tolmunov. V tej reki je utonil, še ko je bil deček, najstarejši babičin sin, in naju morda zato ni puščala k reki, pa če sva jo še tako prosili.

Pomislila sem na svojega strica, ki ga nisem nikoli videla, in se spomnila, da je utonil v tej strugi, morda ravno na tem mestu. Neugodno me je spreletelo in nehote sem se stresla. To je opazila sestra, se nasmejala in se pognala v vodo.

»Tebe zebe, tebe zebe, mene pa ne, mene pa ne,« — in usmerila je name z rokama prvi dež ledene vode.

Nisem hotela zaostajati za njo, toda prej, preden sem prišla v vodo, mi je od strahu zastal dih in obstala sem na mestu.

Moja sestra je zašla predaleč, izgubila tla pod nogami in se naenkrat znašla v hladnem objemu nepoznane reke.

Tok jo je potegnil s seboj. Dvakrat, trikrat sem zagledala njene gole suhe roke, ki so mahale po zraku in njene od groze široko razprte oči.

Kaj naj naredim? Ne, skočiti za njo nisem mogla. Nisem imela moči, da bi to naredila. Plavati ne znam, in tako bi bilo vse zaman.

Ko sem bila že prepričana, da je vse izgubljeno in da bo moja sestra našla grob poleg nepoznanega strica, je v vodo pljusnilo nekaj težkega in oddahnila sem si od vsega srca. Potem me je prijel krčevit jok, ki je trajal dolgo, dolgo!

O, dobri, zvesti naš Vrbas! Ni zdržal niti en sam dan pri tujih ljudeh. Strgal se je z verige, ki mu je do krvi ogulila dlakasti vrat, in kot vihar zdivjal proti domu. Ni naju našel. Pohitel je po najinem sledu, da naju najde, kjer koli sva že. In prišel je ob pravem času, skočil v vodo in plaval do sestrice, ki se ga je oprijela — že skoraj brez moči. Zvesti pes je nato z njo vred priplaval do brega.

Po tem dogodku babica niti pomislila ni več, da bi Vrbasa dala komur koli. In vsako leto, ko sva prihajali na počitnice, naju je pričakoval z glasnim laječem in veselim mahanjem repa.

And. M.

»Madden in drugi so v posteljah!« je bila nepričakovana novica. »Vrnili so se utrujeni in zelo prašni ter so kmalu odšli spat.«

»Tudi jaz pojdem!« je odvrnil Bob.

»Lahko noč, stari Charlie!«

Drugo jutro pri zajtrku se je delal kar mogoče nedolžnega. »Ali je včeraj v Pasadeni vse gladko šlo?« je vprašal omizje.

Thorn in Gamble sta ga zabodeno pregledala, Madden je nagubal čelo. »Seveda!« je zagodrnjal in ga pogledal, češ, naj molči. — Pozneje sta se sešla na dvorišču in gospodar mu je pošepetal: »O zadevi z Draycottom boste molčali, kajne?«

»Ste ga našli?«

»Ne!«

»Kaj? To je pa res že preneumno! Kajpada drug drugega ne poznata...«

»Ni bilo ne duha ne sluha o človeku, ki naj bi bil vaš zaupnik. Veste, počasi mi postajate nekam zagonetni!«

»Ampak, gospod Madden, saj sem mu vendar naročil, naj bo tam...«

»No, mogoče nisem dovolj pazil. Žal, da se zadeva ne razvija tako, kakor sem pričakoval. Najbolje bo, da dobite z njim zvezo in mu naročite, naj pride v Eldorado. Ali se je oglasil po telefonu?«

»Mogoče. Snoch sem bil v mestu. Vsekakor bo kmalu klical.«

»Če ne, se boste pač morali peljati v Pasadeno in ga tam poiskati...«

(Dalje prihodnjič)

Avstrijska televizija

NEDELJA, 25. septembra: 9.25 Kratka poročila — 9.30 Svetovno prvenstvo v telovadbi iz Dortmundu (Evrovizija) — 12.40 Kratka poročila — 13.25 Kratka poročila — 13.30 Direktni prenos iz Salzburga: Mednarodne konjske dirke — 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: 3 zlate cvetice — 17.35 Za otroke od 11. leta dalje: Mladinski svet — 18.30 Naša lahko noč oddaja za otroke — 18.35 Za družino. Naše mesečno srečanje s televizijsko družino — 19.30 Aktualni športni pregled — 20.05 1. večerna poročila — 20.15 Prenos zahodnonemškega radia: „Učene žene“ Jeana Baptista Moliera — 22.00 2. večerna poročila.

PONEDELJEK, 26. septembra: 18.30 Kratka poročila — 18.35 Francoščina pri vas doma: Tečaj francoskega jezika — 18.55 Tip revija — 19.00 Pustolovščina pod vodo. Življenjsko zavarovanje — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki s športom — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Še pomnite? — 21.25 Diskusija s tujimi novinarji — 22.15 Čas v sliki — 22.35 Janine Aimee (44. Zgodba francoske mladenke.

TOREK, 27. septembra: 19.30 Kratka poročila — 18.35 Tečaj angleškega jezika — 19.00 do 19.13 Mathias Wieman pripoveduje — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Enaindvajset. Quiz za vse — 21.00 Film: „Morilci so med nami.“ Usoda zdravnika po vojni — 22.15 Čas v sliki.

SREDA, 28. septembra: 10.00 Šolska televizija: Može in sile: Churchill — 11.00 Program za delavce: Leto na otoku — 12.00 Še pomnite? 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: Gašperčkove pustolovščine — 17.45 Za otroke od 11. leta dalje — 18.15 Naša lahko noč oddaja za otroke — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Francoščina pri vas doma: Tečaj francoskega jezika — 18.55 Tip revija — 19.00 Pustolovščina pod vodo. Življenjsko zavarovanje — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki s športom — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Še pomnite? — 21.25 Diskusija s tujimi novinarji — 22.15 Čas v sliki — 22.35 Janine Aimee (44. Zgodba francoske mladenke.

na pri vas doma: tečaj francoskega jezika — 19.00 Prizori iz Avstrije — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Vaš nastop, prosim 31.00 Cirkus umre — naj živi cirkus; dokumentarno poročilo — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Janine Aimee (45). Zgodba francoske mladenke.

ČETRTEK, 29. septembra: 11.00 Šolska televizija: Kratka poročila — 11.03 Dunajski kongres — 12.00 Mesec — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Tečaj angleškega jezika — 19.00 Športni kalejdoskop — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Glasbena veseliga — 21.45 Čas v sliki — 22.05 Pogovor.

PETEK, 30. septembra: 10.00 Šolska televizija: Zemljevid na krogli — 11.00 Program za delavce: Kratka poročila — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Pogled v deželo: Kmetijski obzor — 19.00 Trg ob koncu tedna. Aktualni obzor — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Prenos iz Löwingerjevega gledališča: „Neodoljivec“; podeželska veseliga R. Walfrieda — 21.45 Čas v sliki — 22.05 Z našimi najboljšimi priporočili: Trije kritiki — 22.50 Jazz v Evropi — 23.15 Janine Aimee (46). Zgodba francoske mladenke.

SOBOTA, 1. oktobra: 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za družino: Novo za ženo — 17.35 Uči se bojevati, ne da bi ubijal — 17.55 Naša lahko noč oddaja za otroke — 18.00 Operni vodnik — 18.30 Kratka poročila — 18.40 Kaj vidimo novega? S Heinzom Conradsom — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 „Bitka metaljev“, komedija Hermanna Sudermanna — 21.35 Večerna poročila in v žarišču „Sedem dni časovnih dogajanj“ — 22.05 Naš nočni program: Smrtna globel v Laramiji. Film z divjega zapada.

Televizija Ljubljana

PETEK, 23. septembra: 10.40 Angleščina — 15.50 Angleščina — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 Filmski pregled — 20.30 Cikcak — 20.37 Celovečerni film — 22.00 Zadnja poročila.

SOBOTA, 24. septembra: 17.15 Lutkovna oddaja — 17.50 Reportaža — 18.10 Vsako soboto — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 S kamero po svetu — 19.10 Operna scena — 19.40 Cikcak — 22.15 Serijski film — 22.15 Zadnja poročila.

NEDELJA, 25. septembra: 9.30 Dortmund: Svetovno prvenstvo v telovadbi (Evrovizija) — 12.40 Kapetan Tenkeš — serijski film — 16.00 Prenos iz Dortmundu: Svetovno prvenstvo v telovadbi (Evrovizija) — 19.54 Intermezzo — 20.45 Cikcak — 21.52 Serijski film — 22.40 Zadnja poročila.

PONEDELJEK, 26. septembra: 10.40 Ruščina — 11.40 Televizija v šoli: Otrokova pot v šolo — 16.55 Angleščina — 17.40 Filmi za otroke — 17.55 Poljudno znanstveni filmi — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 Kuharski nasveti: Gobe — 19.40 Kalejdoskop — 21.30 Mali komorni koncert — 22.00 Zadnja poročila.

TOREK, 27. septembra: 18.20 O našem govorjenju — 18.40 Torkov večer — 19.00 Svet na zaslonu — 19.40 Televizijski obzornik — 20.00 Celovečerni film — 21.30 Kulturna panorama — 22.10 Zadnja poročila.

SREDA, 28. septembra: 10.40 Angleščina — 15.50 Tečaj angleškega jezika — 17.35 Poročila — 17.40 Zvezdni utrinki — oddaja za otroke — 18.25 Televizijski obzornik — 19.30 Mozaik kratkega filma — 20.30 Cikcak — 20.35 Televizijska igra ali prenos — 21.35 Zadnja poročila.

ČETRTEK, 29. septembra: 11.01 Tečaj angleškega jezika — 16.10 Televizija v šoli — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 Pisma občanov — 19.10

Glasbene marginalije — 19.40 Cikcak — 21.15 Ekran na ekranu.

PETEK, 30. septembra: 10.40 Angleščina — 15.50 Angleščina — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 Brez parole — mladinska oddaja — 19.30 Avtoportret slovenskih pesnikov — 20.30 Cikcak — 20.37 Celovečerni film — 22.00 Zadnja poročila.

Strokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in damske klobuke
nevestine pajčolane, kronice, šopke za venecvodjo in vse nevestine potrebščine

Prinzess

KLAGENFURT, Alter Platz 34

Velika izbira

perila in blaga

pri

L. Mañcer

Klagenfurt, Alter Platz 35

KMETJE POZOR!

NAJNOVEJSE KMETIJSKE STROJE, MLATILNICE, TRAKTORJE, KOSILNICE, MOPEDE, KOLESA, HLADILNIKE, PRALNE STROJE, ELEKTRIČNE MOTORJE, BRZOPARILNIKE (kotle), KOTLE ZA ŽGANJEKUHO, SADNE STISKALNICE (prešce) VSEH VRST

vam nudi ugodno domačo tvrdka

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf, Telefon 04237 246

Nov internat

Last.: Dipl.-Ing. WOLFART LUDWIG

Klagenfurt-Celovec, Villacher Str. 251 I

ima še prostora za nekaj dijakov oziroma dijakinj. Vzdrževalnina 600.— šilingov.

Dentistka HELENA GALLE, Celovec, Bahnhofstraße 38 b, ne ordinira zaradi dopusta do 8. oktobra 1966.

Nogomet

AVSTRIJA — HOLADIJA 2:1

Samo nesebični igri vsakega posameznika se ima avstrijsko nogometno moštvo zahvaliti znagi nad Nizozemsko. Vendar je treba pri tem ugotoviti, da v igralskem oziru, predvsem napadalne vrste, domače moštvo nikakor ni moglo zadovoljiti 35 tisoč gledalcev, ki so se zbrali na Dunajskem športnem stadionu. Samo 25 minut so bili Avstrijci v premoči in ko je Sara (Avstrija) v 12. minuti povedel domačine v vodstvo, so bili gledalci prepričani, da bo ta tekma prinesla avstrijskim nogometašem visoko zmago. V 38. minuti pa so Holandci nenadoma izenačili; Glehner (Avstrija) je zadel v lastno mrežo. Zmaga je prišla potem šele v 2. polčasu, ko je v 74. minuti Viehböck podal pred golom gostov žogo svojim tovarišem, ta pa se je v splošno presenečenje gledalcev in igralcev nenadoma znašla v holandski mreži.

Za nogometno igro v kupu evropskih nogometnih reprezentanc 2. oktobra v Helsinkih bo moral zvezni trener Edi Frühwirth avstrijsko reprezentanco malo spremeniti.

Zgodovina živalskega sveta

Če bi hoteli pisati zgodovino kakega naroda, bi lahko črpali snov iz številnih virov, pisanih, materialnih, prislunili bi ustnemu izročilu. Teče pa je pisati zgodovino — živalskega sveta.

Sistematično raziskovanje živalskega razvoja se je začelo šele pred 200 leti. Švedski znanstvenik Carl Linné je leta 1758 razdelil živalske vrste po njihovi podobnosti. Takrat je poznal 4236 živali, na začetku našega stoletja pa bi lahko naštel že 400.000 živali.

Prvi začetki zoologije (zoologija je nauk o živalstvu) segajo sicer že v čas starih Grkov. Njihova raziskovanja so obsegala le 1000 živalskih vrst. Do novih spoznanj na novih področjih sta kasneje prišla Leonardo da Vinci in Paracelsus. Osnovo sodobni zoologiji pa je postavil šele Linné s svojim živalskim sistemom in za njim Darwin, ki je živalske vrste razdelil po sorodnosti.

■ Britanska železniška uprava je izdala ukrep, ki je že podoben kapitulaciji. V novih železniških vozovih ne bo več pepelnikov. Dognali so namreč, da potniki kljub vsem opominom ne mečejo svojih cigaretnih ogorkov v pepelnike, ampak na tla.

ZA ŠOLO IN DOM

Vam nudi razne pisalne potrebščine
učne knjige • nabožne predmete

Mohorjeva prodajalna

V CELOVCU, 10.-OKTOBER-STRASSE 27

Obiščite jo, oglejte si jo!

Naš tednik-
Kronika

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave in oglašnega oddelka 26-69. — Telefon uredništva: 49-58. Naročnina znaša mesečno 7.— šil., letno 80.— šil. Za Italijo 2800.— lir, za Nemčijo 20.— DM, za Francijo 22.— ffr., za Belgijo 250.— bfr., za Švico 20.— šfr., za Anglijo 2.— f. sterl., za U. S. A. in ostale države 6.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Račič, p. Zrelc. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.